

SOLUCIONARI («*SOLITUD*, DE VÍCTOR CATALÀ»)

1. Caterina Albert i el seu temps

1.1. Context social i cultural

1. *La segona part de l'activitat és oberta.*

<i>Any</i>	<i>Esdeveniment històric</i>	<i>Breu comentari</i>
1873	Proclamació de la Primera República	
1888	Exposició Universal de Barcelona	
1891	Epidèmia de la fil·loxera	
1892	<i>Bases de Manresa</i>	
1898	Tancament de caixes	
1901	Creació de la lliga Regionalista	
1907	Triomf de Solidaritat Catalana	
1909	Setmana Tràgica	
1914	Primera guerra mundial (1914-1918)	
1917	Revolució russa	
1923	Dictadura de Primo de Rivera	
1929	Exposició Internacional de Barcelona	
1931	Establiment del govern de la Generalitat	
1934	Fets del Sis d'Octubre i suspensió de l'Estatut	
1936	Guerra civil (1936-1939) i dictadura (1939-1975)	
1939	Segona guerra mundial (1939-1945)	
1940	Afusellament del president Lluís Companys	
1951	Vaga dels tramvies	
1966	Llei de successió a favor de Joan Carles	

2.

a)

Àngel Guimerà (1845-1924)	Narcís Oller (1846-1930)	Joan Maragall (1860-1911)
Dramaturg	Narrador	Poeta
Autor de <i>Terra Baixa</i> i de <i>La filla del mar</i> , entre d'altres obres de teatre	Autor de <i>La febre d'or</i> i de <i>L'Escanyapobres</i> , entre d'altres novel·les	Autor de «Cant espiritual» i de «La vaca cega», entre d'altres poemes

b) Joan Maragall.

c) Narcís Oller.

3.

a)

- L'Institut d'Estudis Catalans (IEC), el va fundar l'any **1907** el polític **Enric Prat de la Riba**.
- La Secció Filològica de l'IEC es va crear l'any **1911**.
- Una comissió de la Secció **Filològica** de l'IEC va confeccionar les «Normes ortogràfiques», que es van publicar l'any **1913**.
- Les «Normes ortogràfiques» coincidien, en general, amb el pensament ortogràfic de **Pompeu Fabra**.
- En el moment de la publicació de les «Normes ortogràfiques», Pompeu Fabra (que havia nascut l'any **1868**) era un lingüista reconegut.
- L'obra normativa de l'IEC es va completar amb la publicació del *Diccionari ortogràfic* (publicat l'any **1917**) i el *Diccionari general de la llengua catalana* (la primera edició del qual va aparèixer l'any **1932**). Tots dos diccionaris van ser redactats per **Pompeu Fabra** i van ser assumits com a normatius per l'IEC.

b)

Passat Ridorta havien atrapat un carro que feia la mateixa via que ells, i en Matias, amb ganes d'estalviar el delit, preguntà al carreter si els volia dur fins a les collades de la muntanya.

c)

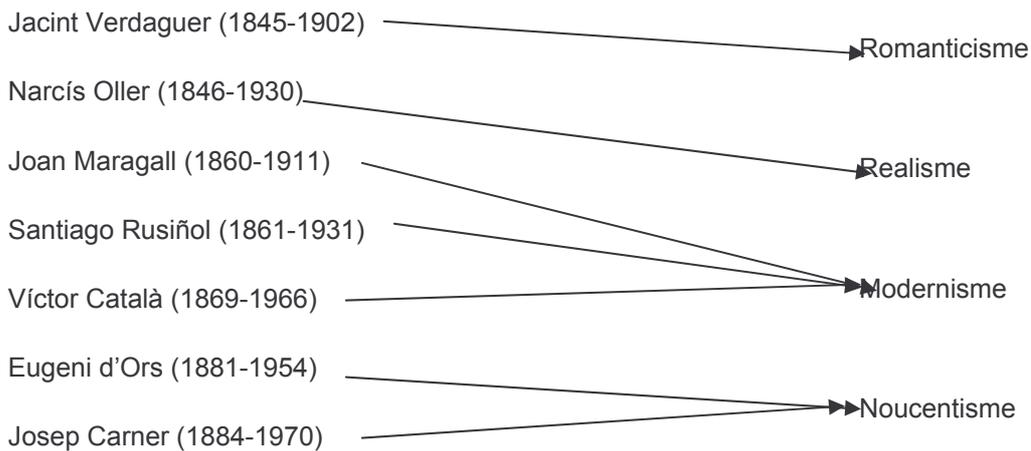
- *La Mila cercà amb els ulls a n'en Matias, però s'havia quedat a la cuina.* (p. 84):
La Mila cercà amb els ulls en Matias).... Hi ha dos errors junts: el complement directe amb *a* (un error sintàctic) i la inserció d'una *n* epentètica (que oralment s'afegeix perquè no s'elimini, per elisió, la preposició *a*).
- *I en Matias tingué de resignar-se a deixar-la fer i a fer ell a son torn de furrier fins que tot estigués en ordre.* (p. 113)
I en Matias hagué de resignar-se [...] Per bé que la perífrasi d'obligació {*tenir + de + infinitiu*} és antiga i genuïna (a diferència de la castellanitzant {*tenir + que + infinitiu*}), no és normativa.
- —*Ensenyeu-li*—ordenà el jutge, que l'havia sentida. (p. 321)
—*Ensenyeu-l'hi* [...] Fins i tot sense context, ja queda clar que en aquest fragment hi falta el complement directe del verb *ensenyar*. Segurament es tracta d'un error dels editors, ja que es podria haver corregit la falta tenint en compte que no variaria la pronúncia.
- *No t'en dónes vergonya? Ja és hora d'esmorzar...* (p. 107)
No te'n dónes vergonya? [...] Es tracta d'una falta d'ortografia no detectada pels editors.

- *Encaixonada entre aquella gent parada del davant i la inquieta del darrer* [...] (p. 338)
[...] *la inquieta del darrer*. Fins a l'any 1995, *darrere* adverbi tant es podia escriure acabat en *a* com acabat en *e*, però actualment la normativa prescriu que només es pot escriure acabat en *e*.
- [...] *l'aigua regalada que s'esmunyia pel mig de les balques, quals flors d'or capejaven senyorívolament arran de marge*. (p. 64)
[...] *les balques, les flors d'or de les quals* capejaven senyorívolament arran de marge. A principi del segle xx l'estructura de relatiu en funció de complement del nom de vegades es calcava de l'estructura castellana (que té un pronom relatiu per a aquesta funció: *cuyo, cuya...*). És lògic que es mantingui l'error perquè, si s'escriuís l'estructura segons la normativa actual, canviaria molt l'estructura sintàctica del fragment.

4.

- ~~El romanticisme no afavoreix gens l'aparició de la Renaixença.~~
- El romanticisme afavoreix l'aparició de la Renaixença.
- ~~Els Jocs Florals de Barcelona es restauren l'any 1864.~~
- Els Jocs Florals de Barcelona es restauren l'any 1859.

5.

6.

- Quan es considera que sorgeix el modernisme? **L'any 1892.**
- Quan es considera que s'acaba el modernisme? **L'any 1911.**
- Quin escriptor modernista va ser també un pintor molt destacat? **Santiago Rusiñol.**
- Quins van ser els tres arquitectes modernistes més importants? **Antoni Gaudí,**
- Quins dos grans corrents hi havia dins el modernisme? **Regeneracionisme i esteticisme.**
- On van tenir lloc les festes modernistes que organitzava Santiago Rusiñol? **A Sitges.**
- Quina revista va propugnar la necessitat de posar fi a l'anarquia ortogràfica i, fins i tot, va canviar la grafia del seu nom? **L'Avens (després, L'Avenc).**
- Qui és l'autor d'*Els sots feréstecs*? **Raimon Casellas.**
- Quin poeta modernista va contribuir a difondre la cultura alemanya a Catalunya? **Joan Maragall.**
- Quina és considerada la novel·la catalana modernista més important? **Solitud, de Víctor Català (pseudònim de Caterina Albert).**
- Per quin altre moviment artístic, també de voluntat modernitzadora i europeista, és substituït el modernisme? **Pel noucentisme.**

1.2. Vida i obra de Caterina Albert (1869-1966)

1. Resposta oberta, però com a mínim s'haurien de comentar aquests webs:

<http://www.edu365.cat/batxillerat/lectures/solitud/index.html>

<http://www.escriptors.cat/autors/albertc/>

<http://www.mallorcaweb.com/mag-teatre/novel.la-i-teatre/catala.html>

<http://www.uoc.edu/lletra/noms/vcatala/index.html>

2.

- a) L'11 de setembre de 1969, a l'Escala (Alt Empordà). Tenia tres germans i era la gran de quatre germans. Era filla d'una família benestant.
- b) L'any 1901, quan va publicar *El cant dels mesos*
- c) Va anar molt poc a l'escola i va ser educada a casa seva, per la seva àvia, pels seus pares o per algun professor particular (per exemple, de pintura). Potser li agradarien les assignatures de visual i plàstica, de literatura, d'història i d'història de l'art... Potser cursaria el batxillerat artístic.
- d) A l'Escala. A Barcelona. A Europa (França, Bèlgica, Itàlia...). Per l'època, havia vist món.
- e) No. No. Tenia moltes amistats.
- f) El 27 de gener de 1966, a l'Escala (Alt Empordà). Tenia 96 anys.

3.

Víctor Català és el pseudònim de Caterina Albert (L'Escala, 1869-1966), que va escriure, sobretot, novel·les i narracions [o contes], però també poemes i monòlegs teatrals. Pràcticament va ser educada només a casa seva, envoltada de familiars amb moltes inquietuds culturals.

Caterina Albert va viatjar per Europa i feia estades a Barcelona, on a partir de l'any 1904 va disposar d'un pis. Va poder viure de les rendes familiars i d'administrar el patrimoni familiar des dels vint anys (quan va morir el seu pare, advocat i diputat republicà catalanista). Era una gran lectora, tant d'obres en català com en altres llengües. A més de la literatura, també conreà les arts plàstiques, especialment la pintura.

La vida literària pública de Caterina Albert es va iniciar l'any 1898, quan als Jocs Florals d'Olot li van premiar un poema i un monòleg teatral, La infanticida, l'autoria femenina del qual va originar un escàndol que li va fer adoptar el pseudònim de Víctor Català. Durant els primers 25 anys del segle xx, sobretot, va participar en entitats i actes culturals (per exemple, va presidir els Jocs Florals de Barcelona de 1917), va col·laborar en diverses revistes com Joventut o La Il·lustració Catalana, i es va relacionar amb escriptors de l'època com el poeta Joan Maragall, el novel·lista Narcís Oller i el dramaturg Àngel Guimerà.

L'obra de Víctor Català es pot dividir en tres etapes separades per dos períodes en què no publica cap obra:

1a etapa (1901-1907): Publica dos llibres de poemes, un de teatre, tres reculls de narracions i una novel·la, Solitud (1905). Aquesta és l'etapa més important, perquè publica l'obra que la consagra i traspasa les fronteres, Solitud, i perquè la seva narrativa de temàtica rural tractada tràgicament s'adequa al moviment literari preponderant, el modernisme.

A partir de 1907 deixa de publicar, potser a causa dels atacs noucentistes a la narrativa rural.

2a etapa (1918-1930): Publica tres reculls de narracions [o contes] de temàtica rural i la novel·la Un film (3.000 metres), de temàtica urbana (que es publica en forma de fullotó en una revista entre els anys 1918 i 1921).

A partir de 1930, hi ha un nou silenci editorial causat per la mort de la seva mare, conflictes socials al camp i la impossibilitat de publicar en català després de la guerra civil (1936-1939).

3a etapa (1944-1951): A la **postguerra** publica primer un volum de contes en castellà i, anys després, tres reculls de **narracions** [o **contes**].

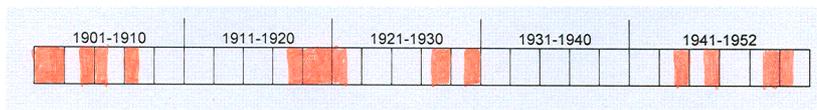
Després de 1951 (any en què apareixen en un volum les **obres completes**), i fins a la seva mort (**1966**), no publica cap obra nova. Pòstumament, s'ha editat Teatre inèdit (1967) i Quincalla (2005), un recull d'adagis.

4.

a)

<i>Contes i altres narracions</i>	<i>Novel·les</i>
Drames rurals – 1902	Solitud – 1904-1905
Ombrívols – 1904	Un film (3.000 metres) – 1918-1921
Caires vius – 1907	
La Mare-balena – 1920	<i>Poesia</i>
Marines – 1928	El cant dels mesos – 1901
Contrallums – 1930	Llibre Blanc – Policromi – Tríptic – 1905
Retablo [en castellà] 1944	
Mosaic – 1946	<i>Teatre</i>
Vida mòlta – 1950	Quatre monòlegs – 1902
Jubileu – 1951	

b)

5.

a) *Resposta oberta.*

b) *Resposta oberta. Aspectes que caldria comentar a classe abans que els alumnes visionessin dos dels documents anteriors:*

- *Víctor Català* (PMAV, Generalitat de Catalunya)
  1. La lletra de l'actriu que representa Caterina Albert és molt diferent de la lletra de l'escriptora.
  2. Algun altre aspecte (com ara el vestit de l'actriu) tampoc no es correspon ben bé a l'època que pretén il·lustrar el document.
- *Caterina Albert/Víctor Català, el jo contra l'entorn* (Fundació Videoteca dels Països Catalans):

(Tots aquests aspectes són de la segona gran part del document, de la part del resum de *Solitud*.)

1. Es diu que la Mila abans d'anar a l'ermita vivia a Sant Pere Pescador. L'error deu provenir del fet que ella explica què feia el seu oncle el dia de sant Pere Pescador. És impossible que la Mila hagués viscut a Sant Pere Pescador perquè fins que no puja al Cimalt no havia vist mai el mar. (Aquest error també es troba en obres escrites, tant en llibres com en articles.)

2. Es diu que la Mila en el somni de la primera nit va somniar que fugia amb el ventre gros. I més endavant es torna a dir (quan la Mila recorda el somni). I qui té el ventre gros és sant Ponç, no la Mila.

3. Es diu «Pareu-hi ment amb aquesta ombra, ermitana... És la cosa més roïna de la muntanya.» i hauria de ser «Pareu-hi ment amb aquest home, ermitana... És la cosa més roïna de la muntanya.»

4. Es diu que, el dia de la festa de les roses, «[la Mila] fins i tot se serveix de l'Ànima per a escorxar conills», com si els conills que escorxés fossin per a la Mila. I no és pas així, perquè el negoci amb aquests conills és exclusivament de l'Ànima.

6.

A) Quan i com es va publicar per primera vegada?

- L'any 1905 i en forma de llibre en dos volums.
- Des del maig de 1904 fins a l'abril de 1905 en forma de fulletons setmanals.
- Des del març de 1905 fins a l'agost de 1906 en forma de fulletons mensuals.

B) Quants capítols té? La primera edició, és semblant a la que llegim ara?

- Té 18 capítols, però quan es va publicar per primera vegada la censura en va eliminar dos que, actualment, sí que podem llegir.
- Té 20 capítols i, a part de regularitzacions ortogràfiques o altres aspectes formals, l'edició que llegim és igual que l'última en vida de l'autora i no pas igual que la primera edició, perquè Víctor Català va refer el text molts cops.
- Té 18 capítols, però l'autora havia escrit dos capítols més que no va publicar aleshores i que després va perdre per culpa d'un escorcoll durant la guerra civil (excepte el fragment de la llegenda del Sol de Murons, que actualment podem llegir al capítol quart).

C) Abans d'aquesta novel·la ja havia publicat novel·les Víctor Català? I després?

- Solitud* va ser l'única novel·la que va escriure Víctor Català.
- Abans de *Solitud* Víctor Català havia publicat una novel·la el protagonista de la qual es deia, precisament, Víctor Català i Montseny.
- Després de *Solitud*, entre els anys 1918 i 1921, Víctor Català va publicar *Un film (3.000 metres)*.

D) S'ha traduït a moltes llengües?

- Sí, i moltes traduccions ja es van fer pocs anys després de la publicació de la novel·la, com la traducció al castellà o la traducció a l'alemany.
- Sí, però totes les traduccions són recents, com ara la traducció a l'esperanto.
- No, només s'ha traduït a l'italià i al francès.

7.

- a) *Resposta oberta*.
- b) Un recull de contes. De Mercè Rodoreda.
- c) *Resposta oberta*.
- d) 1) *Adversidad* (1944), de Miquel Iglesias, en castellà. / 2) *Solitud* (1991), de Romà Guardiet, en català.

8. Depèn de l'edició de la GEC l'entrada diu o bé «[...] portà una vida reclosa i no abandonà mai la seva localitat. Per tal de combatre la monotonia, començà a llegir, a pintar, sobretot a escriure com a simple "aficionada" paraula que esdevindrà grata a l'escriptora a l'hora de definir-se.» o bé es canvia *Per tal de combatre la monotonia per En contrapartida*. No és veritat que Caterina Albert no abandonés mai la seva localitat i que portés una vida reclosa (ja hem vist que va disposar d'un pis a Barcelona, on passava llargues temporades, o que va viatjar, per exemple). A més, com a escriptora que se sentia professional no escrivia perquè s'avorrís, que és el que dona a entendre el principi de l'entrada. És veritat que ella s'autodefinia com una aficionada, però que ella s'hi definís (era una «màscara» per a defensar el seu eclecticisme) no vol dir que ho fos.

9. *Activitat oberta*.

2. Lectura de *Solitud*

2.1. Capítols 1-6: Inicis de l'itinerari

2.1.1. Capítol 1 (*La pujada*)

1.

a)

Passat Ridorta ☐ havien atrapat un carro que feia la mateixa via que ells, i en Matias, amb ganes d'estalviar el delit, preguntà al carreter si ☐ els volia dur fins a les collades de la muntanya. El pagès, rialler i encantat de trobar una estona de conversa, li féu de seguida lloc a son costat en la post travessera, i digué a la Mila que ☐ s'ajogués darrera d'ells, sobre el bossat. Ella guaità amb agraïment a n'aquell home desconegut, que li feia semblant mercè. Malgrat la bona cama que ☐ tenia, ☐ estava fatigada. Son marit li havia contat que de Llisquents, on els deixà l'ordinari, fins a Ridorta, hi havia cosa de mitja horeta, i ja feia cinc quartassos que ☐ caminaven quan ☐ veieren negrejar el campanaret del poble dalt del turó verdellós [...]

b) El narrador explica la història a través de la focalització de la Mila. Ho veiem perquè sabem fins i tot què pensa aquest personatge.

2.

a) A la primavera.

b) Sabem que porta un mocador al cap. Porta equipatge en un farcellet.

c) Considera més bonic Ridorta, perquè la terra està més ben conreada.

d) Veu dones. D'identificació.

3.

a) No.

b) *Resposta oberta. Però es podria pensar que fa pocs dies.*

4. *Resposta oberta, però hi ha moltíssims exemples.*

5. Pel que diu que veu la Mila abans d'adormir-se i per la forma d'explicar aquest moment: «se li posà davant dels ulls un tel vermell, després blau, després negre...» (p. 66).

6.

a) Els dos homes es tracten de vós, com ho demostren les formes següents en segona persona plural que segur que es refereixen a una segona persona singular semàntica: *Déu vos ho pac!* [...] *Pugeu! Vos convido a beure...* Els dos cònjuges es tracten de tu, com demostren les formes següents: *Hets sentit?* [...] *t'ha dit ermità...* [...] *Què vols que et diga?*

b) *Resposta oberta.*

c) «l'home es posà a picar de peus per a fer-se baixar les calces, que se li havien arronsat cames amunt.» (p. 67)

7.

a) L'olivera (p. 70), per exemple.

b) Topònims esmentats: el Barranc Negre, el Bram, la Canal de Trencacames, el Coll de Sant Ponç, la Fita (la Fita dels Moros), Murons, la Nina, Ridorta, el Roquís Gros (el Roquís Alt), el Roquís de Sant Ponç, el Roquís Petit i el torrent de Mala-Sang. La majoria remetent a aspectes feréstecs, negatius...

c) Actualment, les quatre de la matinada hora solar, a principi d'abril, corresponen a les sis del matí hora oficial. Ara l'hora oficial mai no segueix l'hora solar: a l'horari d'hivern (de final d'octubre a final de març), l'hora oficial és una hora més tard que l'hora solar —que pràcticament és l'hora UTC, la del meridià de Greenwich— (per tant, ara l'hora oficial a l'hivern és UTC +1); a l'horari d'estiu (que és el que correspondria a principi d'abril, quan

passa l'acció de l'anada a l'ermita de la Mila i en Matias), l'hora oficial és dues hores més tard que l'hora solar (UTC +2).

A final de segle XIX, l'hora solar de Catalunya era l'hora solar de cada localitat o bé l'hora solar de la capital de la província. Per tant, exactament en el mateix moment en un poble eren les 12 i en un altre una mica més a l'oest encara no les eren. A principi del segle XX, sobretot a causa de la introducció del ferrocarril, l'hora oficial va passar a ser l'anomenada hora UTC.

Consegüentment, tant si suposem que la pujada a l'ermita s'esdevé a final del segle XIX com a principi del segle XX, les quatre de la matinada corresponen aproximadament a les sis del matí actuals.

- d) Surt una mica abans de dos quarts de sis del matí i es pon una mica abans de dos quarts de set del vespre (hores solars).

8.

- a) Fragments: des de «L'altra cama» fins a «carreus ciclòpics» (p. 72) i des de «—Perquè» fins a «rera el clatell» (p. 77).
- b) Fragments: «Les oliveres, ajuntant les branques per damunt d'ell, teixien sobre el cel un gran arc de filigrana argentada [...] la terra remoguda feia amples franges de color de mangra (p. 70) [...] com un pòsit meravellós de la daurada tarda primaveral [...] en les blavors tèrboles de l'horitzó (p. 74) [...] el Roquí de Sant Ponç [...] tot enrojolat pels esclats taronjosos del sol baix, i de l'altra banda relliscava en estimbades i pendissos que s'omplien ja de grans taques blaves [...] el cel estenia de banda a banda sa blancor grisenca de perla, una mica daurada a l'horitzó [...] passejaven [...] ramades de nuvolets de nacre, que mudaven de forma i de color tot fent sa via (p. 76) [...] del Roquí Gros [...] embolcat en son esplèndid mantell d'ombres blau-morades» (p. 77).
- c) Amb l'olfacte, el tacte i l'oïda.
- d) Exemple: «Després tornaren amunt, amb els còdols rodons i relliscosos sota els peus i a cada banda, pels marges escarbotats, esteses de romagueres i espinavasses que els esgarrapaven seguidament, com urpes d'animals folls.» (p. 71).
- e) Amb una mortalla. Una mortalla és el llençol que cobreix un cadàver.

9.

- En Matias no és pas lleig, perquè abans del casament el barretet de feltre li quedava molt bé.
- A la Mila no li agrada que en Matias s'hagi aprimat tant i hagi perdut el color de les galtes.
* * * * *
- En Matias és molt amable amb la Mila i, fins i tot, s'ofereix a portar el farcell de la dona. Això sí, diu que no poden aturar-se a descansar una mica perquè es faria massa fosc i no veurien per on han de passar.
- En Matias no s'ofereix a portar el farcell de la Mila, tot i que ella li insinua que sense el farcell caminaria més de pressa. Amb tot, ell li proposa d'aturar-se i descansar molts cops.
* * * * *
- A estones la Mila i en Matias caminen un darrere de l'altre, però de vegades van agafats de la mà i de tant en tant es fan petons.
- La Mila i en Matias caminen separats, però hi ha contacte físic entre ells quan en Matias ajuda la Mila a pujar la graonada de la Fita.
* * * * *
- Com en altres aspectes, en Matias va enganyar la Mila i ella no sap que se'n van a fer d'ermitans fins que ell ho explica al carreter.
- Tot i que la Mila ja sabia que en Matias anava a fer d'ermità, no li agrada la idea quan sent que ell ho explica a algú.
* * * * *

Si hagués sabut que trigaria tant a arribar a l'ermita i que el camí seria tan dificultós, la Mila hauria portat menjar i s'hauria posat unes espadnyes velles.

En Matias havia explicat a la Mila detalladament com seria tot el camí fins a l'ermita i que calia portar provisions, però la Mila no se l'havia escoltat i s'havia posat les botines del casament, el calçat més bo que tenia.

* * * * *

Un cop que la Mila respon amb un retret al seu home, ell s'hi torna llançant altres retrets.

Un cop que la Mila respon amb un retret al seu home, ell no diu res.

* * * * *

La Mila i en Matias arribaran a l'ermita quan ja és fosc i han sortit a les quatre de la matinada.

Des que han sortit fins que arribin a l'ermita hauran passat dotze hores justes.

b) És una mena de viacrucis perquè la Mila ha de caminar per un camí que troba fatigós, ple d'obstacles. Hi ha algun aspecte comparable, sobretot, amb les deu primeres estacions del viacrucis de Jesucrist. La Mila també va carregada, cau i li costa molt esforç caminar.

c) Citació: «Veiam si hauran tingut raó els avisos i si aquest home m'enganyarà una vegada més amb totes les seves ponderacions!» (p. 69-70).

10. Part d'un dia, sobretot de la tarda.

2.1.2. Capítol 2 (Fosca)

1.

1a part: arribada a l'ermita i presentació d'en Gaietà, el pastor, i d'en Baldiret, des del principi del capítol (p. 79) fins a «més intens i ofensiu» (p. 83)

2a part: recorregut per la casa, des d'«Havien passat un terradet» (p. 83) fins a «baixà darrera el pastor» (p. 86)

3a part: la capella i el corral, des d'«Una forta bravada» (p. 86) fins a «cambres de dalt, veieu» (p. 90)

4a part: el sopar, des de «La cuina semblava» (p. 90) fins a «grat i retornador» (p. 91)

5a part: el somni de la Mila, des de «S'acotxà amb aquella impressió» (p. 91) fins al final del capítol (p. 92)

2.

a) Sí. Perquè han d'il·luminar les estances artificialment.

b) Perquè se senten molts gossos lladrant i els lladrucs es reproduïxen per un eco. *Resposta oberta.*

c) *Resposta oberta.* Un falçó (una mena de falç petita).

d) Ha caigut i s'ha fet una esgarrinxada o una petita ferida al front.

e) Quan es diu l'edat d'en Baldiret el narrador (extern i omniscient) no focalitza el relat des de cap personatge. Per tant, el narrador ens diu l'edat exacta del nen. En canvi, quan diu l'edat del pastor, el narrador (també extern i omniscient), focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila. Per tant, el narrador ens diu l'edat que la Mila creu que té el pastor.

f) Sí. En el pastor. El pastor. El pastor.

g) Claror i escalfor. Exemple: «La gran **escalfor** [...] una **blancor**» (p. 88).

h) En Matias deu ser més jove, més alt i més gras que el pastor. El pastor és molt més amable, treballador, parlador i atent que en Matias.

i) Tracta la Mila i en Matias de vós i tracta en Baldiret de tu.

3. La casa i la capella.

4.

- a) No l'acaba de poder veure bé, però sembla que no li agrada gaire. Perquè, segons el narrador, la veu emmascarada, bruta... i la taula «sembla un animalàs [...] que es preparés per a envestir als que entraven» (p. 83); a més, el que no veu li sembla «un misteri farcit de sorpreses i estranyors» (p. 83).
- b) Que hi hagi estris d'aram o llautó, que es cuini en un foc a terra, que hi hagi un torn de passar farina...
- c) No, perquè no volia obrir la porta sense saber qui trucava i portava un falçó a la mà.

5. Resposta una mica oberta, però com a mínim s'han de subratllar les paraules en negreta:

Entraren en una sala gran, on no hi havia altres mobles que un rellotge de caixa, un parell de taules i unes quantes cadires. A terra, estesa sobre l'empostissat i arrambada a la paret, jeia una llarga biga que pareixia una serpent morta. Veient aquella sala esbalandrada, la Mila es recordà de la solitud de les muntanyes, amortallades per la boira negra del capvespre, i sentí esgarrifances. (p. 84)

6.

- a) L'entrada d'aire molt fred.
- b) Mirament en l'ordre i en la netedat de les coses. Mirament en el comportament social per part d'una dona, especialment a ser molt discreta i gens provocativa en el vestir, en el llenguatge...
- c) Sis. «Pels auceis que seu ara [ara són la Mila i en Matias], teniu pla bastanta gàbia, i per més que en vinguen [els fills que puguin tenir la Mila i en Matias] també...»

7.

- Vista: foscor
- Oïda: «el llampec sonor» que fa l'òliba (p. 85), el cruixit de l'empostissat de la sala (p. 86)
- Olfacte: «una fort bravada de recloït» (p. 86)
- Tacte: «una gelabror de tomba» (p. 86), humitat (p. 86)

8. Se senya (fa el senyal de la creu a la cara), es treu la gorra, s'agenolla i fa una reverència (p. 86-87).

9.

- a) Perquè l'ha trobat repulsiu i estrafet (massa baix, amb el ventre inflat i els peus deformes). *Respostes obertes.*
- b) En Matias.
- c) D'home, en té la figura en general i la barba. I té de dona, el ventre inflat, perquè sembla una panxa de dona embarassada.
- d) Per la panxa de dona embarassada.
- e) La Mila.
- f) Perquè en Matias, com que té pressa per sopar, es neguiteja.
- g) Negativament. Perquè són exvots (o presentalles), objectes que la gent deixa a la capella com a record d'un benefici rebut (la curació d'una malaltia, per exemple).

10.

- a) A la capella ha tingut fred i sensació de molta por. Al corral, en canvi, no ha tingut fred i ha tingut una sensació d'una mica de fàstic, potser, però no de por.

- b) Els vol fer obeir, però no els maltracta. Es veu, també, que se'ls estima. Té el tracte adequat cap a aquests animals.
- c) El ramat de xais.
- d) Al corral.

11.

- a) Sí.
- b) És senzill i barat —el bacallà, a principi de segle XX, era molt barat. No gaire (per exemple, l'arròs està massa cuit).
- c) Ha pensat molt en què podia fer per sopar per a la Mila i en Matias. Sí, ha demanat consell a la mare d'en Baldiret.
- d) És una persona molt generosa, molt amable...
- e) El deu veure com un pare.

12.

- a) Les sensacions agradables provenen de la impressió que li ha causat el pastor. La resta de sensacions són desagradables: troba el llit estrany i bonyegut, està molt cansada, se sent molt soroll del Bram, l'òliba no par de xiular... Triga molt.
- b) Llocs on havien aparegut els elements: capella (p. 86-88), dos dits del sant (p. 87), ermita (en tot el capítol 2), esca (p. 82), galzeran (p. 70), llaurada d'un olivar (p. 70), llum de ferro del pastor (en tot el capítol 2), sant Ponç (p. 85 i p. 87), muntanyes (en gran part del capítol 1), peu deforme del sant (p. 87), trenc de la cella (p. 82) i ventre d'embarassada del sant (p. 87).
- c) Sant Ponç i el pastor.
- d) Sant Ponç. En Gaietà, el pastor.

13. Aproximament una hora i mitja o dues del primer dia i tota la primera nit a l'ermita.

2.1.3. Capítol 3 (*Claror*)

1. Al fet que el que s'explica al capítol 2 passa quan ja és fosc d'un dia i el que s'explica al capítol 3 passa a primera hora del matí de l'endemà, quan ja és clar.

2.

1a part: sensacions de la Mila el primer matí a l'ermita, des del principi del capítol (p. 93) fins a «de bon matí» (p. 95)

2a part: xerrada amb el pastor, des d'«Era a la porta» (p. 95) fins a «seria tal com deia» (p. 102)

3a part: baixada al Bram, des d'«Havien passejat els volts de l'ermita» (p. 102) fins a «un gran prec...» (p. 105)

4a part: retorn a l'ermita, des de «Tornaven corriol avall» (p. 105) fins al final del capítol (p. 110)

3.

- Tacte: fa fred, tot és moll o humit, hi ha molts estris de ferro (rovellats, esquerdatats...), les parets i les rajoles estan escrostonades...
- Vista: tot és gris, hi ha boira, i les plantes són aspres, embullades... (i aspectes que hem citat per al tacte)
- Oïda: se sent un bruel...

4. Pateix perquè en Baldiret pugui prendre mal i potser sent desig de tenir un fill.

5. Citació: «Té atre gènit que vós l'ermità, pesi... Ell tot s'ho pren amb catxassa, i vós seu un manat de nyirvis... m'erri?» (p. 96).
6. La guia, l'aconsella, la protegeix, vol que s'alimenti bé...
- 7.
- a) A la Mila li agrada més que faci sol. Al pastor li agrada la boira.
  - b) (*Goja* significa 'fada'.) *Resposta oberta*.
- 8.
- a) Es veu que la descripció no és tan negativa en el fet, per exemple, que, tot i que encara es destaca el color gris del cel, hi apareixen altres colors («verdejaven vivament sobre el cel gris», «tot mostrejat de mates d'estepa i romanins florits») i, tot i que es destaquen aspectes estrafets, decadents («oliverons esgarriats», «parets mig enrunades», «mil ditots retorts i concrets de gotós [branques de les figueres]...»), semblen aspectes objectius.
  - b) Personificacions: «Baixaren l'escaleta que duia a les feixes, en quina entrada dos xiprers centenaris es torcien l'un cap a l'altre, com dos gegants beguts, abraçant-se cap al cim i confonent ses verdes gramalles, esparracades allò i ací pels unglots del temps.» (p. 99).
- 9.
- a) *Resposta oberta*. Segurament, però, ja fa mesos que no hi ha ermitans a l'ermita.
  - b) *Resposta oberta*. Es pot suposar, però, que el pastor havia nascut o viscut a França (a més, la seva manera de parlar té trets del rossellonès, dialecte de la Catalunya Nord, administrativament pertanyent a França).
  - c) La Mila primer pensa que el pastor s'inventa que ha vist elefants o que n'exagera la descripció. Després pensa que el pastor no és com en Matias i, per tant, que és veritat el que explicava.
  - d) Va morir aixafada entre el muntant de la porta de la cort i el botó de la roda d'un carro.
  - e) *Resposta oberta*.
10. Sí. Pel tipus de relació que s'estableix entre ells pot semblar un nen, la seva mare i el seu avi, o un nen amb els seus pares.
11. Més aviat li fa por. Perquè el troba estrafet físicament i, sobretot, pel somni de la nit anterior.
- 12.
- a) De patiment pel nen. El patiment quan va veure el nen abocat al pou (p. 95).
  - b) *Resposta oberta*. Segurament pel desig que té de tenir un fill. També podria ser que associés la maternitat amb la sexualitat i pensés en el desig de tenir relacions sexuals.
  - c) Deu ser el desig de tenir fills.
  - d) *Paralipsi*.
- 13.
- a) Té una forma uterina.
  - b) Sí, fent referència a en Baldiret (p. 95, 103, 104 i 105) i a l'episodi tràgic de la mort de la dona del pastor, que estava embarassada, i del nen que hauria estat el fill del pastor.
  - c) *Resposta oberta*. Al principi la Mila troba la cova fosca i humida, però després sembla que la troba millor o, si més no, no li fa por. Per tant, segurament es troba més bé al Bram que a la capella de l'ermita.

14.

- a) És del mas de Sant Ponç. Que és el fill petit de la casa i, a més, que la casa era dels pares del pare del nen (perquè, si no, el pastor diria *el menut de la pubilla* en comptes de dir *el menut de la jove*). Amb un anyell (un xaïet). Perquè és net de cor.
- b) Al mas de Sant Ponç.
- c) *Resposta oberta*.
- d)

<u>Gaietà</u>	<u>Baldiret</u>
<i>Edat:</i> segons la Mila, uns 40 anys	<i>Edat:</i> 8 anys
<i>Aspecte físic:</i> Baix, molt prim, barbamec...	<i>Aspecte físic:</i> Té una cara emmurriada.
<i>Ofici:</i> Pastor <i>Estat civil:</i> Vidu	<i>Família:</i> Pares i germans
<i>Caràcter, costums:</i>	<i>Caràcter, costums:</i>
Bondadós, té gran do de paraula, li agrada explicar llegendes...	Una mica tímid amb els desconeguts (només parla amb el pastor, fa sovint el gest de tocar una espatlla amb el cap...), li agrada sentir rondalles...

15.

- a) En Matias.
- b) *Orifany* (p. 107). *Resposta oberta, però es pot considerar que és el nom que li dóna la Mila, perquè el narrador normalment focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila.*
- c) *Resposta oberta*.
- d) *Resposta oberta*. Un *tuttilimundi* era una caixa que contenia un cosmorama portàtil o una col·lecció de figures de moviment.
- e) Les campanes es comparen amb boques de persones (campanes = boques negres; part baixa de les campanes = llavis endurits i circulars; batalls = llengües baldades) i els batalls fan una gran cridòria (com una persona).
- f) La festa serà el dia 11 de maig.
- g) La síndrome d'Stendhal és un conjunt de manifestacions psicossomàtiques (ritme cardíac elevat, vertigen, confusió...) que tenen algunes persones quan veuen moltes obres d'art juntes (per exemple, molts quadres en un museu) o una obra d'art molt gran (com ara una catedral). *La segona part de la pregunta és oberta, però es podria defensar que sí que té aquesta síndrome perquè s'ha comparat el que es veu (cel i muntanyes) amb quadres.*
- h) Un rei moro només deixava passar per la muntanya noies de quinze a vint anys. Si li agradaven, se les quedava; si no li agradaven, els tallava el cap. Cada any per Nadal, al punt de la mitjanit, se senten gemecs de dolor al Pont del Cop que travessa el torrent.

16.

- a) *Resposta oberta, però es pot dir que és perquè no esperava veure ningú en un lloc tan solitari, que s'havia creat una mena de clima irreal en què semblava impossible que s'hi pogués afegir algú, que no esperava veure ningú més en un lloc tan solitari...*
- b) *Resposta oberta*.

2.1.4. Capítol 4 (Neteja)

- 1. Entre dotze i catorze dies.

2.

- 1a part: explicació general de la neteja que fa la Mila, des del principi del capítol (p. 111) fins a «gran tragí revolucionari» (p. 113)
- 2a part: presència de l'Ànima a la capella, des d'«I vet aquí que una tarda» (p. 113) fins a «tornà a la capella» (p. 116)
- 3a part: neteja minuciosa dels exvots i altres objectes petits, des de «Quan l'home» (p. 116) fins a «s'havia fos» (p. 121)
- 4a part: converses amb el pastor, des d'«A la fi» (p. 121) fins a «torbadores sensacions desconegudes» (p. 126)
- 5a part: un altre dia el pastor explica la llegenda del Sol de Murons, des de «Quan un dia» (p. 126) fins al final del capítol (p. 133)

3.

- a) Perquè l'ermitana anterior no netejava mai res.
- b) *Respostes obertes.* Sembla que sí que la Mila té ganes de netejar. Segurament, en part vol netejar per fer l'espai on ha de viure més agradable.
- c) No. Va a fer encàrrecs (reals o inventats), a comprar... (*Furrier* significa 'caporal que té esment a proveir la tropa d'allotjament i queviures'.)
- d) No. Deu anys. El rector els en va fer fora.

4.

- a) *Resposta bastant oberta.* La ironia es pot relacionar amb l'exageració («la muntanya s'esfondrava» o «Els sants tremolaven en llurs altars»), amb la visió de l'escena que presenta el narrador (d'enrenou, de pols...) o amb l'acció frenètica de la Mila.
- b) *Resposta bastant oberta.* Es pot considerar que la Mila troba plaer en la neteja o bé que la neteja actua com una activitat substitutòria d'un incipient desig sexual que no pot satisfer.

5. *Resposta bastant oberta.* No queda clar si la Mila és conscient que l'aspecte que té quan neteja pot recordar el d'una dona en ple acte sexual. En tot cas, sí que n'és conscient, pel fet que es tapa les cames quan arriba l'Ànima, atès que a l'època de la història ensenyar mitja cama pot semblar una actitud molt provocativa (perquè les faldilles eren llargues fins als peus).

6.

- a) Diu *un home, l'home o un pagès.*
- b) Perquè focalitza el relat des del punt de vista de la Mila i la Mila no coneix l'Ànima.
- c) No (de fet, la Mila havia vist abans l'Ànima, però de lluny).

7.

- a)
- home de mig temps*
mal vestit
amb ulls molt petits
amb veu ronca
amb riure strafet
amb dents blanques i llunts i genives de color roig fosc
amb front llargarut, de frontal i parietals rebaixats
- b) Dient-ho explícitament («De cop barbotejà, a subzades», p. 115, per exemple) o bé reproduint que l'Ànima diu *Hu, hu, hu...* (p. 114).

- c) Es dedica a atrapar conills a dins dels caus. Una fura. Una fura és molt violenta; en canvi, un gos, un xai o una cabra no són animals violents.
- 8.
- a) *Resposta oberta.*
- b) Sant Ponç. Pensa que no és un sant com els altres, que sembla que li vulgui mal...
- 9.
- a) Els exvots o presentalles són objectes que es deixen a la paret d'una església o d'una capella per mostrar l'agraïment a Deú o a algun sant en compliment d'un vot o per un benefici extraordinari rebut. L'exvot ha de fer referència al vot o benefici (per exemple, una cama de cera si qui ha deixat l'exvot es va guarir d'una ferida de pronòstic greu a la cama).
- b) Els exvots li fan angúnia, perquè remeten a malalties, i fins i tot una mica de por. *Resposta oberta.*
- c) *Resposta oberta.*
- d) Perquè és un vestidet d'una criatura petita i a ella li agradaria tenir un fill.
- 10.
- a) *Resposta oberta.*
- b) El pastor aprecia, valora, elogia... la neteja. En Matias segurament no la valora gens.
- c) *Resposta oberta, però podem considerar que el pastor s'ha adonat que a la Mila no li fa gaire gràcia sant Ponç.*
- 11.
- a) Perquè amb la neteja fa reviuire un art, molt simple i primitiu però art. Segurament sí, perquè es compara amb una altra «artista», el *Vell dels romanços*.
- b) Un artista de la paraula, com un escriptor, un poeta, un rapsode...
- c) Perquè són persones d'una gran sensibilitat, que es fixen en la bellesa del paisatge, que reflexionen sobre aspectes que altres persones ni es plantegen, perquè volen fer evident la bellesa d'una llegenda (el pastor) o dels objectes amb una certa voluntat artística (la Mila)...
12. El pastor considera que el sant té uns ulls que sembla que miri qui li resa i que la mirada del sant calma; en canvi, la Mila considera que el sant té una mirada endiablada que li fa molta por.
13. *Resposta una mica oberta.* La Mila és conscient que és una dona atractiva i desitjable.
- 14.
- a) El sol que es pon.
- b) A buscar una canya que li servís per a encendre els ciris, les candeles...
- c) Que el pastor ha il·luminat totalment la capella, perquè ha encès tots els ciris, totes les atxes...
- d) Perquè ha fet visible unes peces artístiques. *Resposta bastant oberta, però es pot dir que el pastor considera que apreciar la il·luminació dels humans és saber apreciar l'art.*
- e) Que la majoria de persones moren sense haver apreciat l'art. Sembla que no hi inclou pas la Mila i que considera que la dona és com ell. Sembla una mica misantrop perquè es considera superior a les altres persones, però no és ben bé un misantrop perquè no sembla que les odii. (*Misantrop*: 'Individu que odia el gènere humà, que té aversió al tracte de les persones.')
- f) Al paràgraf que comença amb «Callà» (p. 126).
- g) *Resposta oberta.*

15.

- a) Una dama, anomenada *Sol de Murons* per la seva cabellera rossa, estava enamorada d'un cosí pobre, el qual també l'estimava. El noi se'n va anar a Amèrica per fer diners i poder-se casar amb la dama, que el va esperar durant molts anys. Quan l'home va tornar d'Amèrica es va posar molt malalt. La dama va fer una prometença a sant Ponç: si el seu estimat es guaria, li donaria el millor que tenia: la cabellera. L'home es va recuperar, però quan va veure la dama sense la cabellera se'n va tornar a Amèrica.
- b) *Respostes obertes.*
- c) *Resposta una mica oberta, però es pot dir que no sempre els sacrificis per amors són recompensats o que l'amor, per fort que sigui, pot minvar.*
- d) *Resposta una mica oberta, però les consideracions més habituals són aquestes: són accions d'autoerotisme o, si s'identifica amb la posseïdora de la cabellera, d'assumpció de la pròpia sexualitat.*
- e) *Resposta una mica oberta, però es pot considerar que la Mila considera que no s'ha de fer un sacrifici molt gran per amor.*

2.1.5. Capítol 5 (*Sumant dies*)

1.

1a part: arranament total de l'ermita i relació amb la família del mas de Sant Ponç, des del principi del capítol (p. 134) fins a «*feta a l'ermita*» (p. 137)

2a part: dues converses entre la Mila, que s'enfada, i en Matias, des d'«*Aquell matí*» (p. 137) fins a «*revolts de la casa*» (p. 139)

3a part: la cargolada sense l'Ànima, des d'«*El pastor va assabentar-se*» (p. 139) fins a «*són les manyes...*» (p. 146)

4a part: la cargolada amb l'Ànima, des d'«*Un refilet viu i clar*» (p. 146) fins al final del capítol (p. 150)

2.

- a) El pastor.
- b) Poca cosa i encara no la fa bé (per exemple, va a comprar, però s'oblida de portar coses necessàries). Sembla que les fa de mala gana.
- c) Sí. *Resposta una mica oberta. Exemple de resposta:* netejar tota l'ermita, arraconar els trastos vells, reparar desperfectes, embellir espais, proveir el rebost de menjar, criar animals, preparar l'hort, plantar flors...

3.

- a) Un matrimoni, vuit fills (si no se n'ha mort cap, que no s'especifica) i l'àvia, que deu ser la mare de l'home (perquè es parla de la jove del mas; per tant, la casa devia ser dels pares de l'home).
- b) Sabem el nom del fill petit, en Baldiret, del que deu ser el fill gran, l'Arnau, i de la jove del mas (la mare d'en Baldiret i l'Arnau), que es diu Marieta.

4.

- a) Deuen ser de la mateixa edat. No sabem quants anys té la Mila, però deu tenir al voltant de 20 anys segurament, i l'Arnau en deu tenir 21 o 22 (perquè es diu que havia quintat feia dos anys —entre 1885 i 1898 quintaven els nois a 19 anys; entre 1899 i 1903, a 20 anys, i l'any 1904, a 21 anys—).
- b) Sembla que la Mila vegi l'Arnau com un noi mentre que ella es considera una dona. Queda clar en aquest fragment: des de «*La Mila encara el veia, al bon minyó, ferm i gallard com una alzina jove, sense res al cap*» (p. 135).

- c) Sí, perquè el pastor diu que «enraonava amb una pubilleta» (p. 135), i *enraonar amb una noia* equival a l'actual *sortir amb una noia*.
- d) Fragment: «la Mila havia calculat quins rebrols tan sanitosos en sortirien de semblant planta humana» (p. 135).
- 5.
- a) Entre quaranta i quaranta-cinc anys.
- b) En fa una descripció realista, tot i que destaca molt les marques del pas del temps, com és lògic pel fet que la descripció és feta des de la perspectiva d'una dona molt més jove.
- 6.
- a) Que li deixi en Baldiret per sempre.
- b) Sí, en tots dos casos es tracta, d'alguna manera, de tenir un fill.
- 7.
- a) El troba endormiscat a l'ombra dels xiprers.
- b) Que la dona sap que està embarassada.
- c) Les reaccions dels dos cònjuges fan pensar que no han tingut mai relacions sexuals. Perquè quan la Mila diu a en Matias «tindrem un nen», ell es gira de cop i es mira la Mila —suposem que amb cara d'estranyesa— i no diu res, la Mila es posa molt vermella i, quan s'ha aclarit que en Baldiret viurà amb ells, ell diu «Ah...! Déu sap el que em pensava...!», segurament perquè, com que no han tingut mai relacions sexuals, en un primer moment s'ha imaginat que ella estava embarassada d'un altre home. Si haguessin tingut relacions sexuals, en Matias simplement hauria suposat que la Mila estava embarassada i que ell era el pare de la criatura.
- 8.
- a) Troba que és una pràctica impròpia d'una persona sana que pot treballar fent altres coses.
- b) La venda de la caseta de l'oncle de la Mila.
- c) L'Ànima.
- d) Que en aquest paràgraf el narrador focalitza el relat des de la perspectiva d'en Matias, mentre que en la resta de la novel·la sol focalitzar el relat a través de la Mila.
- e) Calla, es resigna i no s'hi torna.
- 9.
- a) El pastor. El pastor. Sí, però a mitges.
- b) Riuen i es toquen les mans.
- c) Exemples: la Mila i en Matias riuen (p. 141), en Baldiret salta el foc (p. 142) i la Mila i el pastor piquen de mans (p. 142).
- d) *Resposta una mica oberta*. Es pot considerar que la Mila és conscient del seu desig sexual i de necessitat d'afecte (s'ha vist a moltes de les escenes: la de la neteja de la capella —el narrador n'havia dit que la Mila hi sentia «una excitació voluptuosa», p. 113—, la de la coneixença de l'Ànima, la de després de la neteja de la cabellera del Sol de Murons, la del petó a la bacin... i durant la cargolada la Mila sembla receptiva, per exemple, a actituds normals —riure, estar contents...— entre cònjuges ben avinguts.
- e) Salta el foc. A la nit de Sant Joan.
- f) *Resposta oberta*.
- 10.
- a) Perquè el narrador focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila i la Mila no sap que aquell home és l'Ànima.

- b) Que l'Ànima és l'home amb qui va parlar i a qui va donar aigua el dia que va entrar a la capella quan ella estava netejant.
- c) No sap parlar (diu *Hu, hu, hu...*! i sembla que no acabi bé les frases) i, a més, ensuma com un gos.
- d) En Matias. L'actitud de la Mila més aviat sembla d'aprovació.
- e) El ganivet de banya. L'Ànima.
- f) Que té basques, ganes de vomitar.
- g) Que la fura és la seva dona.

11.

- a) Abans de l'arribada de l'Ànima el pastor estava tranquil, content i gaudia de la cargolada; després, està emmurriat, desitja que s'acabi el dinar i està preocupat (per exemple, pel fet que en Baldiret vulgui anar a caçar amb l'Ànima).
- b) Des d'«aquest hauria volgut» fins a «pobric!» (p.149).

12.

- a) Desconegut; de petit sembla que acompanyava un home vell.
- b) L'Ànima caça conills i el pastor procura que els conills canviïn de cau perquè l'Ànima no els trobi.
- c) Perquè ara la Mila sap «qui» li recordava l'Ànima: li recordava un gos. Els altres passatges: «'Però, on hauré vist a n'aqueix home? Perquè joestic certa de que l'he vist en alguna banda. Tinc ben presents aquelles genives tan estranyes i aquelles dents tan blanques...'» (p. 116) i «'Però, on l'he vist?', es preguntava de pensament la Mila» (p. 148).

2.1.6. Capítol 6 (Rondalles)

1.

a)

Subratllem els mots demanats: «A les vetlles, encara més fresques que regalades en aquelles altituds, s'aplegaven tots en la cuina, que reia tota ella amb unes grans rialles lluminoses. De cada garriga seca que posaven en la llar en brollava una nova toia de foc [...] omplint d'intenses i sobtes claredats les parets ombrejades i enrondant de vermellors, mateix que a dimoniets en comèdies de màgica, les figures del vailet i del pastor.» (p. 151).

b) Personificació (*que* [la cuina] *reia*) i sinestèsia (*rialles lluminoses*).

c) *Resposta oberta*.

d) Atrau fins i tot en Matias.

2. Són propers a l'ermita. Sí. Segurament explica aquesta llegenda perquè en Baldiret no vulgui tornar-hi anar a caçar amb l'Ànima i en Matias (abans el pastor havia pensat «'Ja faré que no m'ho demanis més, pobric!'», p.149).

3. *Resposta oberta, però es pot comentar, per exemple, que les persones necessiten la paraula, la literatura. També es pot comentar que les llegendes del pastor expliquen la realitat de les persones que les escolten.*

4.

a) Tenir-hi relacions sexuals. Que l'home vell encara és verge.

b) Faune és un déu de la mitologia romana, protector dels ramats i dels pastors. El narrador diu que en Baldiret té cara de faunet (com ja havia dit abans, a la pàgina 105), segurament perquè té una cara de murri i perquè és com un pastoret. La relació que té amb la sexualitat és que Faune és un déu infidel que sempre empaitava nimfes, per la qual cosa, per extensió, un faune també és un home madur endut per la lascívia.

5.

- a) Riquesa, poder, saviesa i amor sexual.
- b) Un vell molt cast viu sol a la muntanya. Les encantades el volen fer caure. Una encantada, Floriblanca, convertida en ocell, diu al vell que es clavi dues plomes seves als ulls. L'ocell li'n clava una al cor i, ja convertit en una noia molt bonica només guarnida amb una garlanda al coll, ofereix a l'home, per aquest ordre, riquesa, poder i saviesa. Ell ho rebutja tot. Finalment, Floriblanca diu al vell que voldria ser la seva dona, però que com que l'ha rebutjada tres cops no la veurà mai més. Abans de desaparèixer, Floriblanca fa un petó al vell. Des d'aquell dia l'home vaga per la muntanya cridant l'encantada perquè li faci un altre petó.
- c) La Mila, com l'home vell de la llegenda, potser comença a sentir —o sentirà aviat— desigs sensuals.

6. El repic d'un esquellinc.

2.2. Capítols 7-10: L'esclat de la primavera i de la Mila

2.2.1. Capítol 7 (Primavera)

1.

- a) Està més ufanosa: es mou d'una manera més àgil i harmònica, s'ha engreixat una mica i té els ulls més brillants, els llavis més vermells, els pits més grossos i turgents...
- b) Se sent com si es transformés constantment, amb els sentiments més a flor de pell i més sensible.
- c) Sí. *Resposta oberta, però es pot fer referència als canvis físics —que es poden relacionar amb la sexualitat—, al fet que amb la referència «pits de mare novella» sembla que el narrador ens indiqui que la Mila està preparada per a ser mare, als canvis interiors, al fet que tres homes s'adonen de la sensualitat que desprèn...*

2.

- a) Fragments: «Cada dia, al llevar-se, la Mila hi [a la muntanya] hi descobria un nou embelliment [...] i descobria que aquells embelliments es reflexaven en ella i que ella també, al compàs de la muntanya, feia una trasmutació regressiva. [...] Com a les altes muntanyes llunyeres del fons de la davallada, semblava que a n'ella també la tornasolés tota, cos i ànima, una misteriosa llum interior.»
- b) El pastor. *Resposta oberta.*

3.

- a)
  - El pastor: des d'«Un dia» fins a «en ma vida» (p. 168)
  - L'Arnau: des d'«Un altre dia» fins a «ple d'admiracions» (p. 168)
  - L'Ànima: des d'«Encara un altre dia» (p. 168) fins a «braç esquer» (p. 170)
- b) *Resposta oberta.*
- c) En Matias.

4. Ho justifica perquè fa molta calor i perquè la Mila s'havia llevat molt de matí.

5.

- a) Sobre l'esquena, amb els braços ben separats del cos i les mans enlaire. Un cop adormida, una cama queda oberta i doblegada i se li destaca més el pit perquè ha tirat el cap enrere i se li ha descordat el vestit; a més, té la boca oberta. Perquè quan dormim no tenim consciència de la postura en què estem. No, perquè el més habitual és dormir o bé de costat (en posició fetal amb els cames i els braços encongits o, en tot cas, amb els

braços enganxats al costat del cos) o bé de panxa a terra, postures en què la part de davant del cos queda bastant amagada.

b) El coll, el pit, les cames... Sí.

6.

a) En aquest fragment: «Dins del pit hi sentia, com en l'atmosfera, l'escalfor d'un caliver de vida colgada, els ulls se li enlluernaven borratxament de verdors fortes i de clapes lumíniques, i un desig somort i las d'estirar els nervis li havia fet apartar els braços del cos i ajaçar-los en l'herba, palmes enlaire i amb la sang aturada pesadament en les venes.» (p. 169).

b) Fragment: «dues ninetes de llop cerver, plenes de cobejances, estaven clavades en ses carns mateix que agulles roentes» (p. 170).

c) Encara que l'Ànima només miri la Mila, com que la mirada és de gran desig sexual, és percebuda com a violenta per la dona. I es fa quan ella no n'és conscient, com en contra de la seva voluntat.

d) És una postura ben diferent de la postura en què s'ha adormit la Mila o de la postura en què ha quedat un cop adormida. És una postura de protecció del cos, una postura encongada...

e) Perquè ella sentia un cert desig sensual i ha notat en l'Ànima un desig sexual molt més intens.

7.

a) La Mila és conscient de la presència de l'Arnau (ell ha entrat dient *A Maria*, que és com trucar a la porta) / la Mila no és conscient (està adormida, és com si estigués inconscient) de la mirada de l'Ànima; l'Arnau no s'amaga que la mira (el noi segueix la Mila a tot arreu) / l'Ànima nega la mirada (diu que buscava la fura); l'Arnau la mira estant ella desperta i ella és ben conscient de la mirada / l'Ànima la mira quan ella està adormida i inconscient de la postura en què ha quedat; la mirada de l'Arnau l'afalaga / la mirada de l'Ànima li fa por; l'Arnau la mira amb admiració / l'Ànima la mira com si la volgués violar; la mirada de l'Arnau no sembla lasciva / la mirada de l'Ànima és molt lasciva, violenta...

b) És una mirada paternal, sense gens de desig sexual. Però s'assembla —pel fet que és franca i no violenta— a la de l'Arnau.

c)

<i>Direcció de la mirada</i>	<i>Tipus de mirada</i>	<i>Personatge</i>
Mirada de dalt a baix	Afectuosa, paternal...	En Gaietà (el pastor)
Mirada al mateix nivell	D'atracció sexual, franca...	L'Arnau
Mirada de baix a dalt	D'instint sexual, amagada...	L'Ànima

d) Caçava. Sí.

e) *Resposta oberta.*

8.

a) Per una associació de pensaments rector/confessió o perquè des de fa dies se sent «estranya».

b) *Resposta una mica oberta, però es pot explicar que ella té necessitat d'afecte i de sexe i en Matias, el seu marit, no li proporciona ni una cosa ni l'altra. A més, ella —potser per influència del pastor— està més sensible i nota que canvia.*

c) *Resposta oberta.*

d) Segons la Mila és pitjor que la de les bèsties, perquè és com d'una bèstia sense zel.

9. En Matias o bé no té desig sexual o bé és impotent. Perquè que no tingui desig sexual és un aspecte més de l'abúlia general del personatge; és molt evident que no té cap mena de desig

sexual ni adreçat a la Mila ni a cap altra persona; que no és que el reprimeixi, per exemple, que és que no en té.

10.

- a) Que ella i en Matias tinguessin una relació parella normal, que inclogués les relacions sexuals.
- b) Fa postures coquetes, insinuants... per atraure l'interès sexual d'en Matias.
- c) *Resposta oberta, però es pot considerar que ella s'adona de la anormalitat en veure el desig sexual cap a ella d'altres homes que no són el seu marit.*

11. Amb les feixineres, amb una planta o amb una muntanya com els Roquissos.

12. El pastor protegeix els animals i, en cas d'haver-los de matar per necessitat, els mataria sense que patissin gaire. L'Ànima, en canvi, no té en compte el patiment dels animals i més aviat sembla que gaudeixi fent-los patir.

13. *Pràcticament tots els fragments esmentats són exemples de l'afirmació.*

14. Ser mare i, potser, també desitja tenir relacions sexuals o, si més no, relacions afectives amb mostres físiques com ara abraçades, petons...

15. Tenir una relació afectuosa amb el seu marit que inclogués les relacions sexuals i tenir fills, perquè per a la Mila maternitat i erotisme van gairebé sempre relacionats.

2.2.2. Capítol 8 (La festa de les roses)

1.

- a) La segona part comença a «L'endemà passat» (p. 178). La part de dos dies abans de la festa de les roses va des del principi del capítol (p. 177) fins a «muntanya totes» (p. 178) i el dia de la festa de les roses fins abans de dinar va des de «L'endemà passat» (p. 178) fins al final del capítol (p. 188).
- b) Des de mig matí de dos dies abans de la festa i tot el dia abans de la festa fins a les quatre de la matinada del dia de la festa.
- c) Dos dies abans de la festa deu haver acabat de comprar, encarregar, arrendar, etc. menjar, begudes, atuells i altres estris de parament de taula a Ridorta i, si no ho havia fet abans, deu haver contractat dones que l'ajudin el dia de la festa. I durant la resta del dia i el dia abans de la festa deu haver netejat, arreglat, endreçat, etc. tot el que necessita per al dia de la festa.
- d) La de les roses, que fugen, que s'enfilen...

2.

- a) Que era el primer dia que feia exactament el camí del primer dia de pujada a l'ermita, però al revés (en comptes de fer-lo de pujada, ara el fa de baixada).
- b) La Mila vol preparar bé la festa de Sant Ponç. Sembla que la festa li fa il·lusió i no li fa gens de mandra encara que suposi molta feina. Segurament també està animada pel fet que la festa pot constituir una bona font d'ingressos.

3. (El luminisme és una tendència pictòrica que prioritza els efectes de la llum natural.) *Resposta oberta, però es pot comentar que en aquesta descripció més que objectes, el que es descriu són els colors d'un paisatge que es presenta difuminat, irreal...*

4.

- a) Sant Ponç és el dia 11 de maig. L'any 1902 s'esqueia en diumenge; l'any 1903, en dilluns, i l'any 1904, en dimecres.
- b) La Mila baixa la muntanya pel mateix camí per on va pujar el primer dia el dia 9 de maig (dos dies abans de l'aplec).

- c) La Mila va arribar a l'ermita el dia 9 d'abril, aproximadament. Perquè el narrador diu «La impressió i la sorpresa d'un mes enrera» (p. 178) i abans havia dit que «La Mila desfeia per primera vegada el camí que havia fet el dia de la pujada a la muntanya» (p. 177).
- d) Sí, perquè al capítol anterior es diu que «els primers dies de maig foren una meravella» (p. 167) i perquè som en un lloc on hi ha ametllers, oliveres i és lògic que en aquest lloc a mitjan maig ja hi hagi roses florides.

5.

- a) Pujada a l'ermita, activitats diverses (preparació dels focs, col·locació dels firataires, jocs...), ofici (missa major), primera benedicció de les roses, processó, segona benedicció de les roses.
- b) Espais exteriors a l'ermita: tota la muntanya i més concretament la plaça de davant l'ermita; espais interiors: la capella, el campanar de la capella, la sala i la cuina.
- c) Hi ha moltes persones, perquè no caben a l'ermita, no caben a l'esplanada, etc. («tota la vida de l'encontrada, de Llisquents fins al mar i de Rocasalbes al pla llunyer», p. 179, i que «la capella resultés xica per a contenir tants milers de devots», p. 184).
- d) Referències: «una corrua primerenca de rosers humans», «on [la gent] s'aturava a grumolls, a claps inquiets» (p. 179), «la generació de la muntanya es commovia tota al mateix punt, com un formiguer sorprès per un ruixat», «Homes, dones i criatures, premsats, barrejats, es burxaven i s'injuriaven mútuament a gola closa, procurant fer-se lloc i respirar» (p. 184), «atapeïment de cossos», «amuntegament de cossos», «a empentes i regolfaments eixia la meitat de la gent» (p. 185), «les gentades», «una negror recoberta de roses arborades per damunt de tot» (p. 186), «la maror» (p. 187).

6.

- a) Exemples: «amb mocadors al cap llampants i amb barretines noves d'un vermell tan viu, que feien semblar tota la plaça pessigada amb pessiguets de mini» (p. 180), «ni vegé més que una negror recoberta de roses arborades per damunt de tot» (p. 186), «les farors blanques dels ciris pigallaven castament la foscor de les robes, com lumínics petons d'àngel» (p. 187).
- b) **Olfacte:** «toies oloroses» (p. 179), «les roses preservadores que ho embaumaven tot» (p. 179), «La fortor d'encens i cera cremada, l'aroma intens de les roses i la xardor que exhalava l'amuntegaven de cossos» (p. 185), «tot s'anihilava en aquell regnat olorós» (p. 187). **Oïda:** «Les campanes de l'ermita, repicant desenfrenades, semblaven cridar a la gent amb son tritlleig d'alegria frenètica» (p. 179), «se n'aixecava una remor brunzent d'abegotera; crit, rialles, xiu-xius, renecs, cançons... l'alenada sonora de l'aplec. Havia pujat una bona dotzena de vegades al campanar, demanant per l'amor de Déu que deixessin en pau les campanes, que el cervell se li feia miquetes; mes son prec era inútil: legions de quitxalla i de grandassots [...] Penjats per eixams a les cordes de les campanes, repicaven sense parar» (p. 180-181), «Sota el repic esvalotat de les campanes, que davallava com una cascada turbulent per l'escaleta del campanar la cobla de Murons afinava els instruments, i els sis o set capellans [...] cridant-se entre ells» (p. 183-184), «i el xivarri del chor, amb els dolls estroncats i represos de les veus humanes, amb els xerics perllongats dels violins i les tronadisses greus del fiscorn, inflant-se i repercutint hiperacústicament, emborraxaven de sorolls harmònics l'oïda més inalterable» (p. 185), «la xerradissa delirant de les campanes, repicades a tot estrop, es feia sentir a una hora lluny; sota la volta de canó el chor litúrgic es nodria immensament, i la muntanya entera esclatà, de sobte, en frenètiques aclamacions saludadores» (p. 186), «les estridències que irradiava aquestes esbotzades per les descàrregues dels caçadors del terme que salutejaven estrepitosament al sant patró» (p. 187).

7.

- a) *Enlluernada*, *espaordida* (p. 180) i *desballestada* (p. 181).
- b) Fins ara havíem vist que en Baldiret era un nen molt tranquil, més aviat tímid... I ara està molt esverat, gairebé fora de si. Abans havíem vist que els pantalons se li abaixaven una

mica i ell se'ls tirava amunt (i suposem que portava una camisa per dins els pantalons). Ara, en canvi, porta els pantalons molt abaixats i la camisa per fora («desfarcellat»).

c) *Resposta bastant oberta, però oferim una possible resposta:*

Exemples: «no es veia en la capella una sola persona amb son aspecte natural: tot eren rostres congestionats o com tofes de neu» (p. 185), «a mig ofici quasi bé tothom havia perdut l'esma» (p. 185), «xerradissa delirant de les campanes (p. 186), llampferides d'emoció enfront l'impenetrable misteri del gran miracle, emmudiren totes, i sentint-se les cames ensegades, doblaren el genoll i s'humiliaren fins a terra» (p. 186), «tot s'anihilava en aquell regnat olorós, fora els sentits que, desperts i exasperats per la bellesa ubriagant de l'espectacle, en un moment tocaren a les intensitats de l'èxtasi» (p. 187), «La Mila també se'n sentí ferida del cop de fona. Sense adonar-se'n es trobà el front clavat en el passamà del balcó, el rostre ple de llàgrimes i el cor trasbalsat per una turbulència deliciosa. Tot lo de la terra desaparegué a sos ulls, i les resplendors albes del més enllà li enlluernaren l'ànima» (p. 187).

8.

- a) Els havia esclafat el cap a pedrades o a cops de peu o bé els havia matat la fura a mossegades.
- b) *Resposta oberta.*
- c) *Resposta oberta.*
- d) Persones que no han pogut acabar de créixer.
- e) *Resposta oberta.*

9.

- a) El cap. Les dones el duien cobert amb un mocador i els homes amb una barretina o un barret.
- b) Les dones porten faldilles fins als peus i tant homes com dones porten vestits més aviat foscos. El que porten al cap pot ser de colors més vius: en el cas dels homes, si porten barretina vermella; en el cas de les dones, els mocadors del cap poden ser de colors vius.
- c) *Respostes obertes.*

10.

- a) Els goigs són poemes populars o cultes, de tema marià (sobre la Mare de Déu) o hagiogràfic (sobre sants). Mètricament, soler ser de versos heptasil·labs (de set síl·labes) amb una entrada de quatre versos de rima encadenada (abab), entre cinc i vint-i-cinc estrofes de sis, set o vuit versos amb una retronxa que repeteix els dos darrers versos de l'entrada, a manera de refrany, i una tornada final formada per una quarteta que rima com l'entrada inicial i conté els dos versos de la retronxa. En els goigs populars se sol barrejar la rima assonant, consonant (no sempre perfecta) o els versos sense rima.
- b) S'explica en els quatre primers versos dient que va néixer viu abans del que seria normal perquè la seva mare no pogués avortar.
- c) Un màrtir era una persona que patia turments i que es deixava matar abans de renegar de la seva fe. A sant Ponç li van fer menjar una plat de sopa de xinxes. Segons algunes versions les xinxes se li van menjar el cervell; segons altres versions, després de prendre's la sopa va ser decapitat.

d)

1	2	3	4	5	6	7		<i>Rima</i>
Ei	xí	reu	de	vos	tra	ma	re	7 a ass
ans	que	tot	al	tre	mor	tal,		7 b cons
per	dei	xar	ai	xí	bur	la	da	7 a ass
la	gran	as	tú	cia_in	fer	nal.		7 b cons

Puix	que	de	Déu	co	ne	gué	reu	7 c* ass
tan	al	tes	per	fec	ci	ons		7 d* cons
do	nau-	nos	sa	lut	i	vi	da	7 c* ass
glo	ri	ós	Màr	tir	Sant	Ponç!		7 d* cons

* rimes imperfectes

2.2.3. Capítol 9 (Gatzara)

1.

1a part: la Mila i les ajudantes serveixen els dinars dins l'ermita, des del principi del capítol (p. 189) fins a «bèsties dites inferiors» (p. 194)

2a part: els dinars i després de dinar a fora l'ermita, des d'«A plena claror» (p. 194) fins a «les sardanes» (p. 197)

3a part: les ballades i la baralla, des de «Drets sobre els pedrissos» (p. 197) fins a «se'n tragué l'entrellat» (p. 201)

4a part: la narració de la causa de la baralla, des d'«En Rutllet» (p. 201) fins a «muntanya avall» (p. 202)

5a part: al vespre, des d'«A la baixa hora» (p. 202) fins al final del capítol (p. 203)

2.

- A tots els espais previstos i, fins i tot, a espais no previstos (a la sala, a la cambra del canterano, a la cambra del campanar, al pati i a la cuina).
- A la taula llarga, si més no, hi seuen persones de diverses famílies o grups.
- Més de les previstes, perquè han hagut de posar taules en espais no previstos.
- D'entrada, els ha costat diners.
- La dels capellans i la del «personal de la casa i els arrimats d'aquell dia —l'Ànima, les cuineres i les ajudantes—».
- A dos quarts d'una. Actualment, començaríem a dinar cap a dos quarts de tres, dues hores més tard segons l'hora oficial, però a la mateixa hora solar que a l'aplec (perquè quan actualment a l'horari d'estiu són dos quarts de tres, en realitat són dos quarts d'una segons l'hora solar).

3.

- Hi ha 20 formes verbals.
- «Tots aquells que no duien fato» (p. 189).
- D'acció.
- Resposta oberta.*
- Resposta oberta.*

4.

- Resposta oberta.*
- Tothom va molt i molt esverat, fins i tot els nens. Els adults criden, diuen paraules barroeres, es barallen, miren si poden tocar les cambreres o les volen fer entrebancar... Els nens fan entremaliadures i els adults que els acompanyen no els vigilen.
- La Mila i les ajudantes treballen amb molta intensitat. En canvi, en Matias pidola almoines. És evident que l'activitat de les dones fa guanyar més diners.

- d) Que la Mila es molt atractiva. No s'immuta. *Resposta oberta, però hem de suposar que li sap molt greu o que la fa enfadar molt.*
- e) *Resposta oberta, si els alumnes no saben que a l'època de la història els capellans eren tractats amb molta deferència.*

5.

- a) Desagradables.
- b) *Saturnal* literalment significa 'festa en honor de Saturn', però normalment significa 'orgia, disbauxa'.
- c) Que els homes intentaven tocar totes les dones que podien, com ara les cambreres que havien de portar les cassoles a les taules.
- d) No tenen converses normals, sinó que blasfemen, criden, diuen impertinències..., sense gaire coherència.
- e) *Resposta oberta.*
- f) *Resposta oberta, però els alumnes solen dir marginats, solters, «xuletes», buscabregues, sense amics, penjats...*

6. *Resposta oberta.*

7.

- a) Bèsties. Amb superioritat. Sí. Sí.
- b) No.

8.

- a) Perquè contrasta amb la poca claror de dins l'ermita.
- b) Més harmònica, més positiva, d'alegria sana...
- c) Harmònics, agradables, alegres...
- d) Agradables, com una carícia per a l'olfacte.
- e) Es comporten com totes les criatures (per exemple, s'embruten una mica menjant o volen comprar dolços), però són molt afectuosos i alegres, i sempre estan al costat dels seus pares o dels seus avis, i no molesten altres persones.
- f) Exemples: «acudits escaients, picardies enginyoses de conte popular».
- g) El que diu el narrador ara: «posterna corruptora dels membres solters, dels desvagats, dels concos, de les avespes humanes recloses allà dalt, en les gàbies de l'ermita, on esbravaven els excessos viciosos de llurs plers».
- h) Aliments: avellanes torrades, anissos de frare, caramels, taronges, xarops (begudes dolces) i gasoses. Altres: cadenetes de rellotges, botons, elàstics de goma, llapis i carteretes.
- i) Sí.
- j) Les manifestacions sensuais de la gent de fora són cap a les persones estimades (el cònjuge, el xicot o la xicota, els fills...). Les manifestacions eròtiques són cap a la parella, no indiscriminades i, a més, són manifestacions desitjades per l'altre membre de la parella.

9.

- a) *Resposta oberta.*
- b) A prop de la cobla. Perquè descriu detalls de la cara dels músics.
- c) Diu *rodones, cercles perfets i concèntrics* i *antiga dansa sacra*.
- d) A la cuina i a la capella.

10.

- a) Actualment (a Torroella de Montgrí, longitud 3.121° i latitud 42.046°), el sol es pon pocs minuts abans de les 9 del vespre. Correspon a poc abans de les 7 de la tarda hora solar. A la mateixa hora solar, aproximadament a les 7 de la tarda.
- b) Sí, perquè si són les 5, per exemple, seria com ara per a nosaltres quan són les 7.

11.

a) Dos guàrdies civils.

b)

Substantius del camp semàntic de dir, cridar...

crit

xiscles

veus

cridòria

bramul

esgarips

sanglots

dicteris

blasfèmies

paraula

malediccions

temperi

brogit

comentaris

Substantius que signifiquin 'grup caòtic de persones'

remoixell (de gent)

garbuix

nus

batibull

pilota (d'homes)

batissers

cabdell

brega

massa

guirigall

públic

revoltosos

tumult

escaig (d'humanitat)

corrues

- c) Les dones estan totes juntes, ploren o xiscles, i s'abracen espantades. Els homes, en canvi, formen dos grups: un grup d'homes que s'afegeixen a la brega i un altre grup d'homes que intenten descompartir i calmar els qui es barallen.
- d) Perquè provenen de fora de l'àrea lingüística catalana. No. No.
- e) No. No.

12.

a) Motius.

b) 'Són els més bandarres'. 'Haver pres molt alcohol'.

c) No.

d) *Resposta oberta.*

13. L'ordre cronològic dels fets és el següent:

- «Sense saber com [...] escales avall.»
- «En Matias la recollí [...] trencadissa d'ossos.»
- «A la baixa hora [...] tota plena de llàgrimes.»

14.

- a) (*Muscle* és la part superior i lateral del cos a cada costat del coll formada pels ossos que uneixen el braç amb el tronc i els músculs que els recobreixen.) Sí. *Resposta oberta.* Quan

està avergonyit (p. 90), quan vol que el pastor li expliqui rondalles (p. 106) o quan reflexiona (p. 157), per exemple.

- b) *Resposta oberta, però es pot respondre que la Mila està massa desanimada per a un acte que sembla de celebració i, en canvi, el pastor considera que cal fer-lo perquè en Baldiret estigui content i perquè el que ha passat no pot impedir que puguin gaudir de la bellesa de l'encesa.*
- c) A les closques de cargol buides que van guardar del dia de la cargolada. No. Perquè l'Ànima, com que es menjava les cargols sencers i després escopia els esquerdills, les havia esclafades (p. 146-147).
- d) Aquesta escena s'assembla a l'escena de la il·luminació de la capella perquè es veïés la neteja de la Mila (p. 125-126). El pastor.
- e) Des d'una certa distància de l'ermita.

15.

- a) No ben bé, perquè l'aplec de Santa Caterina és el dia 25 de novembre, en plena tardor.
- b)

Aplec de Sant Magí de la Brufaganya (Pontils)

És una festa de les roses

Es fa a la primavera

L'aigua de les fonts és beneficiosa

Aplec de Sant Ponç de Corbera (Cervelló)

És un aplec en honor de sant Ponç

Es fa pel maig (el segon diumenge de maig)

Aplec de Santa Caterina (Torroella de Montgri)

L'ermita i el paisatge del voltant és idèntic al de l'ermita i el paisatge de *Solitud* (perquè s'hi va inspirar Víctor Català a l'hora d'escriure la novel·la)

Els assistents fan petits focs

Aplec de Sant Ponç (Tordera)

És un aplec en honor de sant Ponç

Es fa pel maig (el segon diumenge de maig)

Un dels actes principals és la benedicció de les roses

- c) *Resposta oberta, però en general els actes són semblants.*
- d) *Resposta oberta. Fent una recerca per internet, es poden trobar fàcilment referències a les festes de les roses següents:*
  - Aplec de la Rosa a Lourdes i al Castell (Tona)
  - Festa de la Mare de Déu del Remei (Alcover)
  - Festa de les roses de Santa Teresina (Lleida)
  - Festa de Santa Rita a la plaça de Sant Agustí del barri del Raval (Barcelona)
  - Festa major de Sant Ponç (Cruïlles)

- e)

«Antigament, en algunes poblacions importants, s'havien celebrat fires de flors, especialment de roses, que, per efecte de la protecció del sant, adquirien gràcies remeieres. Fins no fa gaire, encara es feia una fira de flors a Sant Feliu de Guíxols.

Per efecte de la virtut que avui [dia 11 de maig] gaudien les flors, era el dia preferit per a fer perfums i olis d'olor i remei a base de roses i d'altres flors, sobretot el tradicional *aigua-ros*, el vell perfum popular que en les festes assenyalades prodigaven les majorals ruixant-ne als qui feien almoïna per mitjà de les aigua-roseres o almorratxes.

Amb les roses d'aquest mes hom fa l'oli dit *de roses* o *de sant Ponç*. Es posen, el dia d'avui, fulles de roses beneïdes dins d'una melsa d'oli pur d'oliva. Quan hom es fa una ferida, aplica una fulla damunt del mal i guareix al moment.

Les fulles de roses de sant Ponç són emprades per donar olor i bona flaire a la roba, i, junt amb pomes del ciri, se'n posaven dins les caixes i dins les calaixeres.

[...]

A Palafrugell celebren un aplec. S'hi beneeixen roses i pomes, damunt de l'altar, durant l'ofici. És molt concorregut per gent del Baix Empordà.

Se celebrava un aplec a l'ermita de Sant Ponç, del terme de Tordera, al qual acudia molta gent dels voltants.» (J. Amades, *Costumari català*, 1952, volum 1, p. 588-589)

Per internet es poden trobar molts actes dels que es fan actualment per Sant Ponç.

16. Al fet que el capítol explica la part de la festa de les roses més lúdica, la part no religiosa.

2.2.4. Capítol 10 (Relíquies)

1.

1a part: la Mila descobreix l'abast de les destrosses de la festa de les roses, des del principi del capítol (p. 204) fins a «traspàs d'un llamp...» (p. 210)

2a part: arriba l'Arnau i descobreixen el robatori de conills, des d'«En aquell punt» (p. 210) fins a «sabeu?» (p. 212)

3a part: escena de desig amorós entre la Mila i l'Arnau, des d'«I els llavis» (p. 212) fins al final del capítol (p. 217)

2.

a) Fragments: «l'esguard abimat en la fondalada [...] al fons de sos ulls hi havia quelcom desolat [...] son rostre esblaimat [...] semblava el d'una estàtua de marbre amb els llavis policromats [...] ella tornava a tenir la mirada enfonsada en avall i es mossegava el llavi nerviosament [...] En cada nou punt les dents li masegaven més el llavi, rabiosament vermell, i els ulls se li alteraven més. [...] sos ulls verds tenien una tranquil·litat misteriosa de gorg pregon. [...] L'energia continguda amb què parlava li transmudava les faccions, que se li endurien i la feien semblar més vella. [...] mes la dona els [els ulls] tenia secs com esca [...] sentí que la sang li muntava a la testa [...] Els llavis li tremolaren, els ulls li resplendiren com als gats, el front se li omplí de taques vermelles...» (p. 204-209).

b) *Resposta oberta.*

3.

a) Hauria d'haver fet pagar una fiança per als atuells, que només hauria retornat si hagués recuperat els atuells en bon estat. Sí. *Resposta oberta.*

b) La Mila i en Matias no tenen diners i, a més, tenen molts deutes. Vol dir que s'han gastat els diners obtinguts de la venda de la caseta de l'oncle de la Mila.

c) Les relíquies d'un sant són objectes relacionats amb un sant, que són venerats i que porten sort; en canvi, la Mila considera que les relíquies de sant Ponç són negatives, perquè són objectes trencats que remeten a la bancarrota del matrimoni.

d) No. Des de la perspectiva del pastor.

4. *Resposta oberta.*

5.

a) L'esmorzar.

b) Mostrant que la Mila està molt enfadada i reflectint com diu les poques paraules que pot articular de tan enfadada com està.

- c) *Resposta oberta. Exemples: No van pagar els atuellts trencats?* (una pregunta baldera); *Potser vindran avui a portar-nos atuellts nous* (una suposició cànvida); *Aquests que han trencat els atuellts ens els pagaran un dia o altre* (una amenaça buida de propòsit).
- d) Amb llàstima, perquè troba el seu marit molt inútil. La del pastor. Hi troba fortalesa, previsió, serenitat...
- e) *Resposta oberta, però es pot dir que està a punt de desmaiar-se o de tenir un atac d'angoixa.*

6.

- a) Són germans.
- b) *Respostes obertes.*
- c) *Resposta oberta, però potser es diu pel fet que l'Arnau té les il·lusions pròpies de les persones més joves i la Mila ja no, perquè està molt desanimada.*
- d) L'Ànima.
- e) La Mila crida l'Arnau.
- f) La Mila tracta l'Arnau de tu i l'Arnau tracta la Mila de vós. (A la pàgina 168 sembla que la Mila tracti l'Arnau de vós, perquè diu «Pugeu...!»), però en aquell moment la dona no sap a qui ho diu.) La Mila tracta l'Arnau de tu perquè és un noi solter encara i, tot i que no hi ha gaire diferència d'edat, la Mila veu l'Arnau com el fill d'una amiga, la Marieta, com el germà d'en Baldiret... L'Arnau tracta la Mila de vós perquè és com si ella fos molt més gran pel fet de ser casada.
- g) De Caterina Albert (Víctor Català). També Caterina Albert.

7.

- a) En els llavis. Sí. Perquè remet als petons.
- b) Perquè en pensar en el casament de l'Arnau pensa en les relacions sexuals, en l'erotisme.
- c) A «en fes cabal, d'un...!».

8.

- a) La Mila té una actitud envers ell coqueta, tafanera, maternal, de superioritat... i ell està avergonyit.
- b) L'Arnau defuig la mirada de la Mila, es torna vermell i mou el fuet segons l'estat anímic de cada moment. Al final, però, el noi aixeca el cap decidit i manté la mirada cap als ulls de la Mila.
- c) El primer cop que va veure l'Arnau, la Mila va pensar que era físicament atractiu, però semblava que pensava més en el fet que era un home que podria engendrar fills sans que en el fet que l'atreia físicament i, a més, el va veure una mica com un adolescent; ara, en canvi, el troba tant o més atractiu, perquè el desitja i no perquè pensi només en els fills sans que podria engendrar i, a més, ja el veu com un home.

9.

- a) Té el cos ferm i manifesta desig sexual.
- b) Que, tot i que és casada, no se sent estimada pel seu marit i no hi manté relacions sexuals.
- c) La Mila fa una passa enrere i l'Arnau en fa una endavant per quedar a la mateixa distància que abans.
- d) Amb dos soldats d'exèrcits enemics. Altres paraules: *conquerir, conquesta, la llança de l'amor, estar ferit d'amor, guanyar-se algú, lluitar per l'amor d'algú...*
- e) Perquè la Mila és una dona casada. A principi del segle XX no existia el divorci i estava molt mal vist (i, fins i tot, perseguit penalment) que una dona casada tingués relacions sexuals amb un home que no fos el seu marit.

- f) Els ulls són els del pastor. *Resposta oberta*. Que els ulls són més poderosos que l'erotisme (*instint de vida* significa 'erotisme').

10. Molt malament. No.

11. A les *reliquies* negatives que ha deixat sant Ponç a la Mila: destrosses i deutes. Sí. Perquè les relíquies d'un sant són objectes venerats que donen satisfaccions, no disgustos.

2.3. Capítols 11-14: Més coneixement i també més decepcions

2.3.1. Capítol 11 (*Mal de muntanya*)

1.

- a) *Resposta oberta*, però és més lògic que al capítol 11 s'expliqui la història, resumida, a partir del dia 13 de maig.

b)

Nombre de dies aproximats	34										175
Capítols	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Per als capítols 1-10, el nombre de 34 dies és el resultat de suposar que la Mila puja per primera vegada a l'ermita el dia 9 d'abril (perquè al principi del capítol 8 el narrador diu que «La impressió i la sorpresa d'un mes enrera es repetiren», p. 178, quan narra unes accions que passen dos dies abans de la festa de les roses, que suposem que es fa el dia de sant Ponç, que és el dia 11 de maig) i que les accions del capítol 10 passen el dia 12 de maig, l'endemà del dia de sant Ponç. Per al capítol 11, el nombre de 175 dies és el resultat de comptar a partir del 13 de maig fins al 3 de novembre. (Si es considerés que hi ha una el·lipsi temporal i que la història del capítol 11 comença el dia 21 de juny, aleshores el capítol 11 correspondria a 136 dies de la història.)

2.

1a part: les colles que van a l'ermita a l'estiu (fins a final d'agost), des del principi del capítol (p. 218) fins a «en altres vides» (p. 221)

2a part: estat de la Mila quan s'acaba l'estiu i preocupació pels deutes (gairebé tot el setembre), des de «Llevat d'aquelles corrues» (p. 221) fins a «a n'en Matias» (p. 225)

3a part: en Matias de vegades ja no va a dormir a casa (gairebé tot l'octubre), des d'«En una de les sortides vinents» (p. 225) fins a «enteneu...?» (p. 228)

4a part: la Mila està molt sola i es deprimeix (final d'octubre i principi de novembre), des de «La Mila no digué» (p. 228) fins al final del capítol (p. 232)

3.

- a) A la Mila li agrada molt que arribi gent a l'ermita, perquè la distreuen, l'alegren... A més, aquestes colles suposen ingrés de diners.

- b) 1) Colles de caçadors de ciutat, 2) colles pacífiques i 3) colles tristes (amb una persona malalta, per exemple). Començaments dels paràgrafs: 1) «A voltes colles» (p. 218), 2) «Altres vegades les colles» (p. 219) i 3) «Fins i tot colles» (p. 219).

4.

- a) Tenen molta gana, van molt guarnits, però no sembla que sàpiguen caçar gaire, i porten gossos grassos, ganduls i que no se saben moure per la muntanya. Des del punt de vista d'algú que viu a la muntanya.

- b) *Resposta oberta*.

5.

- a) Els ulls. Fragments: «amb els ulls sense lluïssor, com ulls de vella, i esmorteïts per una expressió fatigada. [...] la senyora d'ulls apagats» (p. 219-220).
- b) *El noi*.

6.

- a) Citació: «per primer cop va sospitar que la maternitat, aquella somniada font de ventures inestroncables i de conhortos de tota pena, podia ésser a voltes quelcom terrible, una mena de puniment a bestreta del més espantós delictes que es pogués cometre en altres vides» (p. 221).
- b) *Resposta oberta*.
- c) A la cova del Bram. Simbolitza la maternitat. Ella hi havia fet «un gran prec», el prec de tenir fills.

7.

- a) La Marieta no deu estar mai sola, perquè viu amb el marit, vuit fills i la sogra. A més, el marit de la Marieta deu treballar a casa o prop de casa i la Marieta el deu veure, si més no, a l'hora dels àpats. En canvi, la Mila no té més família que en Matias, que ni veu durant molts àpats.
- b) *Resposta oberta*. En tot cas, devia pensar que estaria més acompanyada per en Matias i que aviat quedaria embarassada i tindria fills.

8.

- a) Provenien, si més no en gran part, de la venda de la caseta de l'oncle de la Mila.
- b) *Resposta oberta*. Però es pot dir, per exemple, que la Mila i en Matias podrien haver fet pagar una fiança quan llogaven els atuells que només reintegrarien si els tornaven els atuells en bon estat, per exemple.
- c) En Matias.
- d) En Matias.

9.

- a) Robar els diners del sant (de la capelleta d'anar a captar).
- b) El pastor.
- c) *Resposta oberta*, però es pot dir que la Mila vol tenir aquesta mena de llum que sempre s'associa al pastor.

10. Perquè a final de l'estiu arriben moltes menys persones a l'ermita.

11.

- a)
- Foscor: *negre* i *negror*
  - Pobresa: *mancaren*, *infructosa*, *pobra*, *rebot* buit i *post sense pans*
  - Fred: *calfred*, *hivern* i *rigors*
  - Por: *basarda* i *amençar*
- b) Personificació: «venir l'hivern a llargues gambades sobre la muntanya infructosa i amenaçar amb sos rigors l'ermita pobre».
- c) *Ruixim* i *martelleig*. L'abundància de conjuncions *i*, l'enumeració i repetició de mots de la mateixa categoria lèxica (*rampells* i *agrors*; *constant* i *amoïnós*; *atuit* i *exasperat*) o de les mateixes estructures (*esquitxant-li l'humor* i *fent-li a la fi perdre la tranquil·litat*; *reptant-lo*, *rondinant-li*, *empenyent-lo*), la repetició fins i tot del mateix mot (*cedint*, *cedint*)...?

12.

- a) S'ha aprimat i fa una cara més espavilada. Es lleva d'hora, es mou més ràpidament...
- b) Que en Matias guanyés més diners.
- c) Robar els diners del sant.

13.

- a) Perquè el pastor havia dit a en Matias que no anés tard per la muntanya si duia diners.
- b) Perquè la Mila té por que si renya en Matias, ell no vulgui anar a captar més.
- c) Perquè en Matias de vegades passa dos o tres dies sense tornar a casa i perquè ella s'adona que ell té una malaltia, una addicció... (que li passa alguna cosa molt greu).
- d) Ara sembla que no tingui mandra, sembla més eixerit, però menteix i fa el que sigui per poder sortir de casa, com si alguna cosa molt potent l'atragués. Encara manté una actitud més indiferent cap a la Mila, gairebé hostil.
- e) No.
- f) El pastor pensa que en Matias va amb l'Ànima a caçar llebres amb males arts.
- g) No. Queda clar que la Mila té poca por de l'Ànima al paràgraf que comença amb «La Mila somrigué lleument» i acaba amb «que era l'altre» (p. 225). *Resposta oberta*.

14.

- a) Un motiu.
- b) *Ànima* deu tenir l'origen en l'expressió *ànima de penjat*, de significat negatiu.

15.

- a)
  - *Fredor: congelà, glevs polars*
  - *Negror: crepuscles, ombra*
- b) Que els dies es van escurçant perquè hi ha menys hores de sol.
- c) L'Ànima.
- d) Sí. Quedar-se més dies del compte a l'ermita, perquè altres anys per aquest temps ja tanca el ramat al mas de Sant Ponç.

16. Amb una nevada, perquè les ovelles són de color blanc. Comparació de la pàgina 88: «una blancor confosa [...] com una nevada en negra nit».

17.

- a) Plora sense saber per què, volta per la casa sense ordre ni concert, passa hores sense fer res i a les fosques...
- b) Depressió.

18.

- a) Que la Mila els acompanyi, a ell i a en Baldiret, amb el ramat.
- b) Pròpiament s'hauria de quedar a l'ermita, per si algú vol menjar, vol beguda... Però, de fet, ja gairebé no hi entra mai ningú, a l'ermita, en aquesta època de l'any.
- c) No. Perquè el pastor ha d'anar-se'n de l'ermita.

19.

- a) Citació: «[...] l'endemà es deixà dur darrera la ramada mansament, amb una mansuetud de criatura de mames.» (p.232).
- b) Sí. Perquè es distreu, no està tan sola, pot parlar amb algú que l'escolta...

2.3.2. Capítol 12 (*Vida enrera*)

1.

- Vida passada de la Mila: des de «—Si haguéssiu vist a la tia...» (p. 236) fins a «certs passos...» (p. 240)
- Llegenda: des de «—Veieu el darrer olivet...» (p. 241) fins a «com diu en Baldiret» (p. 248)

2. Perquè la Mila recorda molt la seva infantesa i la seva joventut abans de conèixer en Matias.

3. Tant el temps (i el paisatge) com la Mila estan apaivagats, calmats...

4.

- a) Més tranquil·la, molt calmada, ja no sent pena ni dolor, se sent lliure i mestressa d'ella mateixa, pensa molt en el passat, descobreix encisos en el paisatge i és feliç conversant amb el pastor.
- b) El contacte amb la natura i el fet de poder parlar durant hores amb el pastor.
- c) Abans la considerava com una presó i ara la considera un aixopluc.
- d) Abans el renyava i l'atabalava molt; ara, en canvi, ja no el renya ni l'atabala i el suporta amb indiferència.
- e) *Resposta una mica oberta, però es pot dir que ella es va coneixent més bé, sap quina és la seva situació i no experimenta sentiments intensos.*
- f) No.
- g) *Resposta una mica oberta, però es pot dir que troba plaer en el paisatge, que li fa descobrir sensacions noves.*

5. Perquè a la Mila l'escolta atentament el pastor, que no la interromp, però fa breus intervencions; per tant, l'explicació de la Mila és una intervenció de diàleg.

6.

- a) Just en néixer, perquè la tia és qui va triar el nom.
- b) *Camila.*
- c) L'oncle. No eren rics, però tampoc no eren pobres. Sí, molt, especialment la tia.
- d) No. Sembla que no, perquè no parla de cap altre parent a part de l'oncle i la tia, que li van fer de pares. Sí, molt feliç.
- e) Perquè la recorda com la part més feliç de la seva vida.
- f) Sí. *Resposta una mica oberta, però es pot explicar el que feia la Mila des de molt petita quan agafava la barca, s'aturava al mig del riu i hi feia mitja (p. 238).*

7.

- a) Era barquer.
- b) La construcció d'un pont. La construcció d'una fàbrica i, a la tarda, en comptes de la calma d'abans, els treballadors de la fàbrica espantaven els ocells a pedrades i les dones cantaven cançons lletges.
- c) La festa de la barca: guarnien la barca de clavells, roses i altres flors. Perquè sant Pere Pescador és el patró dels barquers.
- d) Molt deteriorada: feia aigua per tot arreu i estava molt malmesa.

8.

- a) Perquè ell li ho va demanar al cap de poc de conèixer-la i ella li va dir que sí perquè la tia s'estava morint i tenia por de quedar-se sola. No. Que es va casar per no estar sola i, si no fos pel pastor, estaria més sola que quan era soltera.

b) Sí.

c) Diu que han de fer alguna cosa per deixar de parlar del tema.

9. El senyor de Llisquents duia mala vida i prenia noies per passar-hi una nit. Una noia l'endemà li va llençar una maledicció: com que l'havia tractada com una bèstia, abans de morir volia veure'l com una bèstia. Al cap d'anys, en una cacera, el senyor de Llisquents perd tot el dia intentant caçar tres cabres que, tot i que fereix, s'escapen. Al vespre, sent com li creixen els ulls, li surten ales i només pot xiular: s'ha convertit en un duc (un ocell de nit). Aleshores, des de la finestra d'una abadia veu una monja —la noia de la maledicció—, que el reconeix i mor contenta. L'endemà, un pastor explica al senyor de Llisquents que a la nit el diable s'ha convertit en ocell per distreure una monja quan es confessava, ocell que ha vist amb ràbia com ella se n'anava al cel. Després d'això, el senyor de Llisquents es torna molt bondadós.

10. *Respostes obertes.*

11. *Resposta oberta.*

12. Les més petites les hi van explicar els avis del mas de Sant Ponç i les altres, Déu, perquè sembla que una veu dins seu les hi vagi explicant mentre contempla el paisatge.

2.3.3. Capítol 13 (*El Cimalt*)

1.

- Dissabte: des del principi del capítol (p. 251) fins a «¿si hi anéssim dilluns?» (p. 253)
- Diumenge: des d'«El diumenge plovisquejà» fins a «per a l'endemà» (p. 253)
- Part del dilluns: des de «S'aixecaren» (p. 254) fins al final del capítol (p. 279)

2. Omniscient i focalitza el relat a través del pastor.

3. A la tardor. Aproximadament durant la primera quinzena de novembre, perquè des de la indicació temporal més precisa, «Finava l'octubre», de la pàgina 228, passen dos grups de dies: els dies en què la Mila està més deprimida i els dies en què acompanya el pastor i en Baldiret amb les ovelles.

4. El pastor no es pot quedar més a l'ermita perquè ha arribat l'època en què ha de tancar el ramat al mas de Sant Ponç. L'Ànima va insinuar a la Marieta que el pastor i la Mila eren amants.

5. Li ho diu fent referència al fet que li arplegarà molta llenya prima per a encendre el foc. No. Perquè el pastor i en Baldiret li fan molta companyia i són les úniques persones amb qui parla cada dia. Sola.

6. Es queden a l'ermita.

7. Al tacte, perquè fa molt fred, i a l'oïda, perquè se senten els sorolls del Bram multiplicats per l'eco.

8.

a) La Mila.

b) El pastor sembla absent. *Resposta oberta. Resposta oberta.*

9.

a) *Resposta una mica oberta, però oferim un exemple de resposta:*

[...] li semblava que de cada replec de roques, de cada grop de bardissa, havia d'eixir-ne una blanca mà d'ossos per a estirar-li les faldilles; i els pins [...] prenién a sos ulls l'aspecte d'aparicions dolentes que, immòbils i sotjadores, esperaven que ella passés [...] per a córrer-li al darrere amb intencions perverses. [...] d'improvís, l'un glot despullat d'un bruc li esgarrapà el davantal [...] (p. 256)

b) *Resposta oberta, però es pot suposar que l'Ànima els espia.*

c) *Resposta oberta.*

d) A la depressió (el «mal de muntanya») que la Mila va tenir fa poc.

10.

- a) *Resposta oberta.*
- b) No.
- c) Protegida.

11.

- a) Perquè és molt fosc.
- b) *Resposta oberta.*

12.

- a) Que el pastor no és pas un home que la forçarà a tenir-hi relacions sexuals.
- b) La Mila.

13.

- a) Del pastor.
- b) Descripció a l'escena de l'aixart: «Uns ulls isolats, sense visatge que els enquadrés, uns ulls màgics, que no eren els de l'Arnau, abrigaren amb una ampla mirada calda, devota, infinida, a la dona esblaimada. I aquells ulls, com si tanquessin en son fons una força més serena, més dominant, més poderosa que el mateix instint de vida, feren refluir i allunyar instantàniament l'onada turbulenta.» (p. 216). Descripció d'ara en el record: «I la Mila [...] revegí [...] aquella mirada calda, devota, infinida, que esborrà allà, en l'aixart, el matí de la desfeta, la vermellor dels llavis de l'Arnau de Sant Ponç [...] Aquella mirada semblava una revelació, una prometença...» (p. 260). L'aspecte nou és que ara la Mila diu que la mirada semblava indicar «una revelació, una prometença...» i aleshores simplement aturava la força de l'erotisme.

14.

- a) A tenir relacions sexuals amb el pastor.
- b) Vol dir que no diria que no a tenir relacions sexuals amb el pastor. Potser perquè encara deu ser verge.
- c) Amb un xai.
- d) Perquè està absent, abstreta...

15.

- a) Ara pensa que el pastor no l'estima pas d'una manera especial, que l'estima igual que estima altres persones.
- b) La Mila se sent una dona desitjable, però ni en Matias ni el pastor no hi volen tenir relacions sexuals. El pastor l'estima, però com estima altres persones, sense interès sexual.

16. Perquè, com que era fosc i passaven per llocs amb amagatalls, volia estar molt atent i no distreure's gens.

17. Mila: «Mireu: els ulls se m'enguerxen i em sembla que el cel gira com una roda de molí, anant lo de dalt a baix; i quan el veig a sota meu com si me'l guaités en una bassa d'aigua, me vénen ganas de deixar-ne anar i d'enfonsar-m'hi tota, a dins del cel...!». Pastor: «A mi me passi quelcom semblant a això, veieu! Sols que jo senti pas cap enveja d'anar en avai, com una pedra, sinó en amunt, com els auceïcs de Nostro Senyor.» (p. 264-265).

18.

- a) El pastor està més per ella, es preocupa per com es troba, l'escolta, és un bon interlocutor per a converses profundes...

- b) Que tot i que durant la pujada del primer dia la seva vida era tranquil·la, no era pobra..., ara se sent més segura i la seva vida té més sentit.

19.

- a) Sembla que només és important per a la Mila.
b) Sí. *Resposta oberta, però es pot respondre que sembla que la Mila s'ha enamorat del pastor i desitja veure si ell li fa proposicions estant sols.*
c) Perquè allà és on fantasiejava amb la possibilitat que el pastor li fes proposicions sexuals.

20.

- a) Al pastor.
b) A sant Ponç.
c) Sí, n'hi ha hagut d'altres.

21. Ganduls, no tracten bé el bestiar per mandra...

22. *Resposta oberta, però es pot dir que ara li fa vergonya haver pensat en la possibilitat de tenir relacions sexuals amb el pastor.*

23.

- a) El pastor mata la llebre de manera que mori ràpidament i no pateixi. Només en mata una, la que es menjaran ell i la Mila. I l'escorxa reposadament. A més, la Mila ajuda el pastor tot aguantant les cames de la llebre mentre, ell, agenollat, l'escorxa. En canvi, l'Ànima no es preocupa de si les llebres moren ràpidament (perquè les mossega la fura, o ell els clava cops de peu, que potser no són mortals). A més, en mata moltes per fer-hi negoci (també roba conills, que són propietat d'algú). I escorxa els conills i les llebres molt ràpidament.
b) Fragment: «és més esglaiadís que vós mateixa» (p. 275).
c) *Resposta oberta. Es pot respondre que el pastor intenta dir a la Mila que ella també té por de coses que no hauria de témer i, en canvi, no té por de qui li pot fer més mal, l'Ànima.*

24.

- a) Fragments: «la Mila deixava anar rialles fresques i immotivades, i a cada son ressò escampadís s'animava la solitud de la muntanya i la quietesa profunda dels cims [...] sos llavis reien, reien sos ulls, reia la seva ànima i reia, finalment, tot l'espai i tota la muntanya a son entorn.» (p. 276 i 278).
b) Mots i sintagmes: *delit tot revifat / redós temptador a la parella / la manyaga d'aquell bé de Déu [el sol] / aclucà beatament els parpres / estirà el coll / gemeguet de goig / parà les galtes / demanant-li que la petonegés / el sol va petonejar-la llargament / recreant-s'hi també sobre ses galtes fresques / sobre son cos abrigat i ple d'esgarrifances / amb les mitges es donà unes fregues ben fortes fins a enrosar la pell d'aquells seus peus / els deixà nus sobre la terra tèbia / sota les tebiors platxerioses del sol / trobant un goig intens / 'escometeren impulsos de besar / impulsos apressarats, frenètics, irresistibles, de besar quelcom / tota tremolosa / es dreçà vers el pastor / li oferia a tret de llavi* (p. 276-278).

25.

- a) Tenen una intuïció.
b) Sembla que estava a punt de fer un petó al pastor.
c) Sobretot perquè es diu *dents de xacal*.
d) *Resposta oberta. Però es pot respondre que l'Ànima s'ha descobert voluntàriament per impedir que la Mila faci un petó al pastor.*
e) L'Ànima.

2.3.4. Capítol 14 (*En la creu*)

1.

1a part: la Mila i el pastor es mengen la llebre, des del principi del capítol (p. 280) fins a «taula de salvació...» (p. 284)

2a part: la Mila i el pastor continuen pujant la muntanya, des de «Camina que caminaràs» (p. 284) fins a «Prou n'hi ha!» (p. 286)

3a part: aturada a la Creu i contemplació del paisatge, des d'«Estaven en la Creu» (p. 286) fins a «pas enlloc...» (p. 290)

4a part: la llegenda de la creu, des de «¿Que pot éssere» (p. 290) fins a «s'enginyava» (p. 293)

5a part: la Mila i el pastor seuen i parlen durant una estona a la Creu, des d'«Havien ja prou voltat» (p. 293) fins a «faules enganyadores...» (p. 300)

6a part: la Mila i el pastor baixen la muntanya, des de «Començaren de baixar» (p. 293) fins al final del capítol (p. 302)

2.

a) La cargolada.

b) Diu que fins ara no li feia por i que ara li'n comença a fer. *Resposta oberta.*

c) El pastor.

d) (Els altres fragments a què es fa referència: «La Mila [...] sentí por: por d'aquells ulls penetrants [...] L'Arnau que, anhelant, no li treia l'ull [...] Es varen quedar amidant-se francament [...] quelcom s'interposà entre els dos. Uns ulls isolats, sense visatge que els enquadrés, uns ulls màgics, que no eren els de l'Arnau, abrigaren amb una ampla mirada calda, devota, infinida, a la dona esblaimada. I aquells ulls, com si tanquessin en son fons una força més serena, més dominant, més poderosa que el mateix instint de vida, feren refluir i allunyar instantàniament l'onada turbulenta.», p. 216; «I la Mila [...] revegè [...] aquella mirada calda, devota, infinida, que esborrà allà, en l'aixart, el matí de la desfeta, la vermillor dels llavis de l'Arnau de Sant Ponç [...] Aquella mirada semblava una revelació, una prometença...», p. 260.)

Fragment d'ara: «La mirada aquella del matí de la desfeta no havia pas mentit: l'estimava!» (p. 284).

e)

1 Pensa que el pastor potser serà com la majoria d'homes i s'aprofitarà del fet que estan sols i voldrà tenir relacions sexuals amb ella.

2 Pensa que acceptaria de bon grat tenir relacions sexuals amb el pastor, si ell volgués.

3 Desitja tenir relacions sexuals amb el pastor i li sembla que no seria pas un comportament inadequat.

4 Pensa que el pastor l'estima moltíssim, però que no vol tenir relacions sexuals amb ella perquè no ho considera adequat.

3. *Resposta oberta.*

4.

a) El tacte i l'olfacte.

b) Fragments: «El pastor l'agafà de les espatlles i li féu donar mitja volta» (p. 287), «I començaren a donar la volta a l'esplanada» (p. 288), «Voltaren una altra mica» (p. 289), «cinquanta passes més, i a banda de llevant» (p. 289).

c) El riu Nil.

- d) Fragments: «aquella ratlla de llum, llarga i feridora, que migpartia travesserament el cel i la terra» (p. 289) i «el caire soleiat d'una espasa llarguíssima de gegant de rondalla» (p. 290).
- e) Molt decebuda.

5.

- a) Un esquellinc o esquellerinc és una esquella petita que porten animals al coll.
- b) És al final del capítol 6.
- c) Fa molts anys, els supervivents d'una pesta a Murons van plantar una creu de ferro molt grossa al Cimalt, en agraïment a Déu. Un home malvat va penjar-hi un esquellinc de matxo, sacrilegi que Déu va castigar fent baixar un llamp que va fer desaparèixer tant l'home com la creu. Des d'aleshores, cada cop que ha de passar una desgràcia se sent aquell esquellinc.
- d) Segurament la Mila no pensa pas que sigui veritat el que explica el pastor.

6.

- a) Sí, perquè havien sortit que encara era fosc, i a final del segle XIX o a principi del segle XX, a l'època de l'any i al lloc en què se situa l'acció, el sol sortia aproximadament a dos quarts de 7 del matí, i ells han caminat una estona encara de fosc.
- b) Sí. «S'assegué també no massa lluny del pastor, i com ell, dominada encara per la mala impressió de l'Orgue, que, més o menys velada, no els havia deixat un moment, es posà a mirar en avall distretament.» (p. 294).
- c) Per la presència o no de fum (ara hi ha menys fum perquè gairebé tothom ha acabat d'esmorzar) i per la inclinació del sol.
- d) Es diu, per exemple, que les persones es veuen «més petits que pics de mosca» (p. 294).

7.

- a) Què fa i que s'ha tornat jugador.
- b) Segons el pastor en Matias va deixar de ser gandul i va semblar que s'espavilava una mica, com ja havia vist la Mila
- c) *Respostes obertes, però es pot dir que en part sí, tot i que després sembla que ho vulgui desmentir.*

8.

- a) Fragment: «—Ah! Les viles, les viles...! Que en fan de mal, al món! Cataus de pesta i dolenteria... [la terra baixa] M'estimi més un roc de la muntanya [terra alta] que tot aquei sementer de cases... [terra baixa] Sense les viles cauria pas tant d'animeta a l'infern, ni viurien pas amb tant desassossec les familis... Mai m'hi som atrapat bé en aqueies estreteses, i sempre que hi vai, hi [terra baixa] badi cercant el cel [terra alta], com una oveia boja.» (p. 298).
- b) Viu a Murons. A la terra baixa.

9.

- a) L'edat real del pastor.
- b)

	<i>Lloc</i>	<i>Emoció negativa</i>
1	Les del Pas de Llamps	Els dubtes sobre el pastor, el fet que ell sembli absent...
2	La de l'Orgue	El descobriment de l'Ànima espiant
3	La primera de la Creu	La constatació que no existeix la creu
4	La segona de la Creu	El descobriment del que fa en Matias
5	La tercera de la Creu	El descobriment de l'edat del pastor

- c) No.
- d) Perquè és molt gran. No és pas tothom que pensa que el pastor és massa gran per a tenir relacions sexuals, perquè quan l'Ànima va insinuar a la Marieta que el pastor i la Mila eren amants segurament tant ella com la seva família ho van trobar versemblant.
- e) Perquè la Mila s'esperava que li agradaria més. «Un gran caire d'eina d'acer ferit pel sol» (p. 300).

10. El pastor diu «Pel gener vinent, si em toqui pas abans el cop de creu, ne fai seixanta-quatre» (p. 299). Si l'acció passés pel desembre el pastor diria «El mes que ve, si em toqui pas abans el cop de creu, ne fai seixanta-quatre» i si l'acció passés pel gener el pastor diria «Fa poc n'he fet seixanta-quatre» o bé «La setmana que ve, si em toqui pas abans el cop de creu, ne fai seixanta-quatre», per exemple. Per tant, hem de concloure que la pujada al Cimalt ocorre durant el mes de novembre.

11.

- a) Per un altre.
- b) L'Ànima.
- c) No té por, té desig de càstig i de revenja.

12.

- a) Que ara veu clarament l'edat que té perquè no l'idealitza, si més no com a possible amant.
- b) Que és barbamec, que té els cabells curts i castanys i que és àgil. Que els cabells no tenen brillantor, que té moltes arrugues, que té les ungles molt dures i que té els genolls i els canells una mica desllorigats.

13.

- a) Que no volen tenir relacions sexuals amb ella (ni, de fet, amb cap altra dona).
- b) Que no té desig sexual o que és impotent.
- c) Fragment: «'Per què no allargar un peu més del degut i acabar d'una vegada, rodolant de dalt a baix per la roquera?'», s'arribà a preguntar». No, perquè tot seguit diu «tot baixant amb compte i assegurant-se, ara un pas, ara un altre...» (p. 302).

14. Repugnant. *Resposta oberta*.

15. El que ella anomena *l'eterna anomalia*, que és el fet que ni en Matias ni el pastor vulguin mantenir relacions sexuals amb ella.

2.4. Capítols 15-18: La llibertat pel dolor

2.4.1. Capítol 15 (*La relliscada*)

1.

1a part: tracte a la Mila de la família del mas de Sant Ponç, des del principi del capítol (p. 303) fins a «d'en Matias...?» (p. 306)

2a part: visita del pastor i un altre dia la d'en Baldiret, des d'«Un dia» (p. 306) fins a «a n'ella» (p. 308)

3a part: la Mila està sola, des d'«l després» (p. 308) fins a «res més per perdre» (p. 309)

4a part: tempesta a la tarda i nit següent, des de «Feia cosa d'una quinzena» (p. 309) fins a «rodaments de cap» (p. 314)

5a part: destrosses de la tempesta i mort del pastor, des de «S'aixecà a cap hora» (p. 314) fins al final del capítol (p. 322)

2. Ha tingut moltes decepcions i ara veu la realitat tal com és.

3.

- a) Fa aproximadament sis mesos. Sembla més prim i desmillorat. Fa veure que no la veu, dissimula, perquè no vol parlar amb ella. Sembla que sí.
- b) Li fa molt mal paper.
- c) Que tothom li fa molt mal paper.
- d) Que potser saben que ella va ser la causa que l'Arnau renyís amb la xicota o que potser saben que en Matias és un jugador. *Resposta oberta.*

4.

- a) Que abans del juny l'Arnau ja s'haurà casat.
- b) L'Ànima. Segurament el pastor no explica clarament tot el que sap a la Mila; li ho explica de manera menys crua.
- c) *Respostes obertes.*

5.

- a) S'abracen, estan molt contents...
- b) *Resposta oberta, però es pot dir que ha conegut criatures de la seva edat, que ha après coses que no sabia, que ha estat en contacte amb un mestre molt exigent, que potser és menys tímid...*
- c) D'amagat.
- d) *Resposta oberta.*

6.

- a) Sí.
- b) Ludopatia.
- c) Se sent impotent, però s'hi resigna.

7.

- a) A les dues del migdia. Abans de les tres.
- b)
  - Sinònims de *pluja*: *tamborinada, ruixat, cortina grisa.*
  - Noms, verbs i adjectius que es refereixen a soroll: *tronada, retronidora, soroll, eixordador, xirigueig, ressonava, bramul sord, terratrèmol, romflet*
  - Noms i verbs que es refereixen a vent: *bufaruts, investien, futralejaven, voleiant, romflant, debategava, bufarut, ventallades, ventarrada, romflet del vent.*
- c) Està molt activa.

8.

- a) Té suor freda, deixa voleiar el davantal, se'n va corrents a la capella a resar...
- b) Deu haver pensat que el que ha sentit és l'esquellinc del Cimalt, el que el pastor li havia dit que se sent quan ha de passar una desgràcia (p. 166 i p. 293).

9.

- a) No.
- b) Més aviat pateix per les conseqüències que podria tenir, posem per cas, que el senyor Rector els fes fora de l'ermita, a en Matias i a ella, per la ludopatia d'en Matias. No pateix pròpiament pel marit, perquè diu que no li faria res que agafés una malaltia, per exemple.
- c) Sí. Perquè per la mala fama d'ell no trobarien cap més ocupació, ni ell ni ella.
- d) Exemples (n'hi ha d'altres):

- Estil directe: —*Que no li passi res...! Que no l'agafin...!* (p. 313)
- Estil indirecte lliure: *Ell tornaria a agafar un recó de taverna on acabar de perdre's, mes, i ella, i ella...?* (p. 313)

10.

- Perquè, encara que no sigui tard, s'ha fet fosc per culpa de la tempesta.
- A l'oïda i a la vista.
- Que la tempesta havia fet moltes destrosses.
-

<i>Sorolls habituals (reals)</i>	<i>Sorolls no habituals (ficticis)</i>
Els sorolls del Bram de Sant Ponç	Els sorolls dels xaragalls
L'òliba del campanar	Lladrucs d'un gos
El rellotge de caixa	Bels d'ovella

11.

- Que es lleva molt d'hora.
- Anar a trobar en Matias a ca l'Ànima.
- Que la tempesta ha fet moltes destrosses.
- Conseqüències econòmiques, perquè la tempesta ha destrossat o ha arrossegat plantes, arbres, animallets, etc., que tenia o bé per consumició pròpia o bé per vendre, i perquè ha espatllat coses que s'hauran de reparar.
- Perquè suposa moltes pèrdues econòmiques.
- Resposta oberta, però pot fer referència a les dues destrosses que suposen pèrdues econòmiques (la diada de Sant Ponç i la tempesta) o bé al fet de tenir un marit jugador i gandul i de patir les destrosses de la tempesta.*

12.

- A Murons, a ca l'Ànima.
- L'àvia li enveja la joventut, la capacitat de seduir... A l'Arnau li fa ràbia que ella s'hagi lliurat al pastor (és el que ell es pensa) i, en canvi, a ell el rebutgés.

13.

- El pronom feble *hi* de la primera intervenció no té referent, perquè no n'ha aparegut cap de lingüístic ni d'extralingüístic. El pronom feble *ho* tampoc no té referent, perquè ni ha aparegut abans cap referent lingüístic ni apareix en el context de la conversa. Tampoc no se sap quin és el referent del subjecte implícit de la forma verbal *era*. Pragmàticament totes les oracions són correctes perquè la Marieta pensa que la Mila sap que ha mort el pastor i, per tant, tenint en compte que és un fet tan important qualsevol persona deduiria que l'únic referent possible del pronom *hi* pot ser *allà on hi ha el pastor*, *ho* ha de ser *això que ha passat* i l'únic referent possible del subjecte de la forma verbal *era* ha de ser *el pastor*.
- Perquè és omniscient, però, en general, explica la història des de la focalització de la Mila.
- Queda tan impressionada que està a punt de desmaiar-se. Té remordiments perquè no ha resat per ell.
- Segurament a la tarda, a l'hora de la tempesta.

14.

- Sembla que sí.
- De no haver resat pel pastor al sant.

- c) Un *sereno* i el marit de la Marieta.
- d) No. De França (p. 99).

15.

- a) Fa una mitja rialla salvatge i, després, escup a terra. Que l'Arnau s'alegra de la mort del pastor.
- b) Està molt trist.
- c) Per a l'Arnau era com un rival amorós; per a en Baldiret era com un avi i un amic.
- d) Els ulls del llebrot quan l'escorxaven el dia de la pujada al Cimalt. Perquè recorda la visió del mar.
- e) És més aviat una humiliació.

16. No. Hi duia tots els seus estalvis. *Resposta oberta*.

17. La relliscada es refereix a la relliscada que tothom pensa que ha estat la causa de la mort del pastor.

2.4.2. Capítol 16 (Sospites)

1.

1a part: estat de la Mila dies després de la mort del pastor, des del principi del capítol (p. 323) fins a «que havia perdut!» (p. 327)

2a part: visita al mas de Sant Ponç, des de «L'endemà» (p. 327) fins a «a la porta» (p. 332)

3a part: sospites sobre en Matias, des d'«Arribà a l'ermita» (p. 332) fins a «el seguí a Murons» (p. 333)

4a part: trobada amb el senyor Rector, des d'«El senyor rector» (p. 333) fins a «un confessor...» (p. 335)

5a part: estat de la Mila després de parlar amb el senyor Rector, des de «La Mila havia sortit» (p. 336) fins al final del capítol (p. 337)

2.

- a) *Secs i esparpellats* (p. 323).
- b) Perquè els homes i les dones anaven separats («a n'en Matias, que anava més endavant, entre els homes», p. 324) i seien a l'església separats, sempre o si més no als enterraments.
- c) El barret ara li queda estrany. Dient que el gec negre que li tibava d'aixella a aixella, ara li va balder (p. 324).
- d) Que la tenia desfeta.
- e) *Resposta oberta*.
- f) *Resposta oberta*.

3.

- a) *Resposta oberta, però es pot considerar que viu acompanyada de les ensenyances del pastor.*
- b) *Resposta oberta, però es pot considerar que ara que el pastor ha mort pràcticament no parla amb ningú.*
- c) Perquè la Mila veu el senyor Rector voltant prop de l'ermita i pensa que entrarà a veure-la. *Resposta oberta, però es pot respondre que el senyor Rector ha de parlar amb ella de temes delicats i que no sap com encarar-los.*

- d) És un narrador omniscient que focalitza el relat des del punt de vista de la Mila. Es veu, per exemple, perquè primer veu una taca negra, després pensa que és una dona (perquè confon la sotana amb un vestit de dona) i, finalment, endevina que la taca negra correspon al senyor Rector.

4.

- a) A la que hi va fer l'endemà que el pastor hagués deixat l'ermita (p. 303-305).
- b) Que l'Arnau i la seva promesa es casaran aviat.
- c) Les acusacions de la Marieta que considera que la Mila i en Matias tenen els diners del pastor.
- d) Que la Mila era l'amant del pastor.
- e) Que mai no ha estat l'amant del pastor. Diu *barjaula* 'prostituta' perquè la Marieta insinuava que el pastor potser donava diners a la Mila o perquè la relació amb el pastor seria adúltera (perquè ella és una dona casada).
- f) Que la Mila i en Matias potser es van quedar els diners del pastor, perquè, de cop, ella i en Matias han tingut diners i abans no en tenien.
- g) *Respostes obertes.*

5.

- a) Que si en Matias havia guanyat diners amb el joc, no hauria d'haver pagat els deutes després de la mort del pastor, perquè sembla que hagi pagat amb els diners del pastor. Molt ingenu.
- b) Té un atac de nervis. Fins i tot s'estira els cabells i es mossega les mans.
- c) Que en Matias tornés a fer els encàrrecs, a comprar i a vendre coses, etc. (*Furrier* significa 'caporal que té esment a proveir la tropa d'allotjament i queviures'.)
- d) El primer diumenge després d'haver deixat l'ermita (p. 307).
- e) No, se n'hi va sense dinar. Trenca el propòsit de no moure's de casa. *Resposta oberta.*

6.

- a) El narrador és omniscient, però focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila. Com que la Mila estava tan trasbalsada, de fet no pot explicar ben bé com ha anat la conversa amb el senyor Rector.
- b) Que en Matias i la Mila deuen tenir, o deuen saber on són, els diners que tenia el pastor.
- c) Altiva.
- d) Del joc. Dels estalvis del pastor. *Resposta oberta.*
- e) És com una faixa de les que porten actualment els castellers, per exemple.

7.

- a) Ara està molt enfadada. No, després de la mort del pastor estava tranquil·la.
- b) Perquè no pot jugar. No.
- c) De rebuig, de menyspreu, d'una gran aversió.
- d) Es va acostant a la vora contrària del llit.
- e) Es refereix a la depressió que va tenir a final d'octubre i principi de novembre (p. 231-232).
- f) El protagonista d'una llegenda del pastor (del capítol 12). Al senyor de Llisquents van créixer-li molt els ulls (i es va convertir en un duc, ocell que té els ulls molt grossos).

8. Al fet que tant els del mas de Sant Ponç com el senyor Rector sospiten que la Mila i en Matias s'han quedat els diners del pastor.

2.4.3. Capítol 17 (*La nit aquella*)

1.
  - a) El final és «l'alenada roent de la fera.» (p. 343).
  - b) Abans de la violació. / Després de la violació.
2.
  - a) El propòsit que s'havia fet era no moure's de l'ermita. *Resposta oberta.*
  - b) És com una festa major, però una mica menys important que la festa major principal.
3.
  - a) L'olfacte. (*Albelló* és 'Canal o conducte per a donar sortida a les aigües brutes.')
  - b) Que no pot veure res de tanta gent com hi ha i que li trepitgen els peus i les faldilles
4. Que la Mila és bonica, que atrau els homes que es pensen que és soltera i que, si més no, hi ha un home que encara es recorda d'ella tot i que no l'havia vista més des de fa molts mesos (ara deu ser el mes de desembre i la festa de les roses va ser el dia 11 de maig).
5.
  - a) Freda, distant...
  - b) En Matias sembla que tingui por de la Mila i la Mila sembla ben indiferent al que decideixi el seu marit.
6. *Resposta oberta.*
7.
  - a) Els cargols poden simbolitzar erotisme. Potser la Mila sent un cert desig sexual o potser hi ha la presència de desig sexual per part d'una altra persona.
  - b) Al principi, hi havia la Mila, en Matias, el pastor i en Baldiret. S'hi va afegir l'Ànima.
  - c) Només canten els grills mascles. El so que emeten el fan fregant els dos parells d'ales que tenen. Comencen a cantar a les nits caloroses de primavera fins a mig estiu (de maig a setembre com a molt). Amb el cant, els grills volen atreure les femelles amb finalitats reproductives. El cant d'un grill pot ser un símbol de presència de desig sexual masculí, com també ho era la cargolada.
  - d) De maig a setembre com a molt. Com que l'episodi aproximadament s'ha d'escaure pel desembre, és del tot impossible que canti un grill. Al mes de desembre correspon al moment en què les nimfes sorgides dels ous s'enterren durant l'hivern. El cant del grill pot presagiar presència de desig sexual de l'Ànima.
8. *Resposta oberta, però es pot parlar de com el narrador diu tres vegades que a la Mila li sembla que veu o sent alguna cosa, però el primer cop sembla una falsa alarma.*
9.
  - a) Fragments: *mirota blanca / Hu, Hu, Hu...! / rautà com una bestiola / balbeteig ronc / la pota de bogiot / el bramul de la fera burlada /son glapit furiós / grapa peluda i l'alenada roent de la fera.*
  - b) Al dia en què l'Ànima mirava la Mila quan dormia (p. 168-170).
  - c) *Respostes obertes, però es pot suposar que són les monedes que va robar al pastor quan el va matar.*
  - d) Li guspiregen els ulls, bleixa sorollosament pels narius oberts, tremola molt... (p. 342).
10. Perquè el narrador focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila.

11. Inconscient. Fragment: «Vegé una gran lluminària, i cregué que la vida li mancava; mes, abans de perdre del tot la coneixença» (p. 343).

12. De vós. Igual que sempre.

13. A la capella. Sí. Perquè la capella és l'espai sagrat de l'ermita i una violació en aquest lloc encara fa l'acte més aberrant. A més, sembla que la violació la contempli sant Ponç. En el somni de la Mila l'atac de sant Ponç també tenia lloc a la capella. També a la capella, quan la Mila netejava.

14. Perquè el narrador focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila.

15.

- a) No. *Resposta oberta.*
- b) Un color groguenc, daurat.
- c) Tancades. Perquè remet a la violació.

16.

- a) És on ha tingut lloc la conversa amb l'Ànima abans de la violació. *Resposta oberta, però es pot dir perquè en certa manera tot li sembla un malson irreal.*
- b) A la cara.
- c) El tic-tac del rellotge. Al cant del grill.

17.

- a) Que té la cara plena de sang. Una ferida a la galta dreta. Quan ha caigut a la capella.
- b) Quan es posa alcohol a la ferida.
- c) Al fiscorn de la cobla que havia vist a la festa petita de Murons feia poques hores.
- d) El mocador del cap i el mocador del coll. Perquè són bruts de sang.
- e) Serena. No.
- f) Que el cel envolti la Mila.
- g) A l'escena de la il·luminació de la neteja de la capella (p. 125-126) i a l'escena de l'encesa (p. 203).

18.

- a) Perquè no li pot passar res més terrible del que li ha passat.
- b) Està asseguda, té les cames juntes, està encongida amb el colze sobre el genoll i s'abriga la ferida amb el mocador tot sostenint-se el cap.
- c) *Resposta oberta, però si pensés en un possible embaràs segurament seria més explícita.*
- d) Fragment: «li semblava que son pensament creixia poc a poquet, apartant-se d'ella, allunyant-se cap a l'infinit [...] comprenia sense esforç lo que no havia comprès mai encara, veia clar el costat fosc de totes les coses estades, i amb una claredat tan neta, tan diàfana, que ella es feia creus de la passada ceguera» (p. 346).
- e) Havia pensat que perquè el pastor era molt virtuós (abans de saber-ne l'edat) i perquè era massa gran. Ara pensa que és per fidelitat a la seva dona morta.

19.

- a) Un xiulet de l'òliba.
- b) *Èter* significa 'els espais celestes'. La Mila compara l'esquinç del xiulet en l'èter amb el de la seva galta.
- c) *Botó de foc* significa 'tija d'acer terminada en una bola que serveix, arroentant-la, per a cauteritzar, i el cauteri mateix'. El botó de foc és una metàfora del penis, perquè un botó de

foc té forma fàl·lica; a més, la violació ha provocat molt dolor a la Mila i li ha deixat, com fa un botó de foc, una marca per a tota la vida perquè no podrà oblidar-la mai.

d)

La resposta és bastant oberta. De fet, l'objectiu principal de l'activitat és que els estudiants llegeixin atentament la descripció de l'entorn de l'ermita des de la visió que en té la Mila a la nit i que s'adonin de quins mecanismes lèxics, sobretot, empra Víctor Català.

*La lluna havia sortit i a poc a poc es desfumava, acolorint-se malencòlicament d'un **blau-verd temperat d'aigües marines**. D'aquell to general ressortien, sense trencar-lo ni desfocar-se, les coses més remarcables. Allà prop les basses d'aigua plujana, encantades, com maragdes colossals; els dos xiprers que a l'entrada de les feixes, més llongs i esparracats que mai, s'abraçaven silenciosament en l'altura, com dos gegants vells que es despedissin per a l'eternitat; el Roquís Gros, d'un **blau seguit i intens**, destacat vagament sobre el cel mercès a una fosforescència esblaimada, a una incerta resplendor poètica que semblava traspuar de tot ell (misteriosa gloriola, potser, de ses llegendes enterrades); el mur **blanc** de la cuina de l'ermita, pintat ara de **pà·lid blau elèctric** per la lluna i donant una claríssima nota freda, i... quasi bé res més, puix pinedes, corregades, pendissos, llunyanies, tot s'enfonsava i es dissolia en la gran mar aturada i silenciosa que semblava no tenir ribes... (p. 348)*

e) Perquè, quan ha sortit la lluna, tot s'ha acolorit de color blau-verd i, com que és fosc, no es veuen tant els límits dels elements del paisatge.

20.

- a) La capacitat d'entendre la realitat.
- b) Pensa que l'Ànima va assassinar el pastor.
- c) Sobretot entre el 7 i el 17 de desembre.

21.

- a) Ser mare.
- b) Fragment: «I, de prompte, amb glaçament de tota l'ànima, li vingué una nova recordança: la recordança d'aquell prec fervorós aixecat en el Bram [...] i a seguit, les rialles mofetes del sant, sacsejant, en l'obagor del somni, son ventre repulsiu de dona grossa... [...] I d'un ressalt més fort, cloqué els ulls astorats i estrenyé frenèticament les cames ajustades...» (p. 350).
- c) Mots: *s'estremí, glaçament i astorats*.

22.

Somni (p. 92)	Violació
La Mila se'n va de l'ermita	La Mila se n'anirà de l'ermita?
El sant li tira boletes vermelles	Les boletes vermelles poden referir-se al semen (boletes vermelles = llavors de fecundació) o bé a la sang
Les boletes vermelles passen per la boca	El semen li entra a la vagina
Les boletes vermelles li entren pel trenc de la cella	El semen li entra a la vagina / té sang a la cara / té un trenc a la galta
L'atac té lloc a la capella	L'atac té lloc a la capella
El sant té un ventre d'embarassada	La Mila, després, pensa que podria estar embarassada

23.

- a) *Resposta oberta*.
- b) Per una banda, el món dels morts, de les llegendes... i, per altra banda, el món dels vius, el del moment actual.

24.

- a) De les llegendes del pastor.
- b) És escèptica.
- c) Que el dring de l'esquellinc no és cap falla.
- d) *Resposta oberta, però s'ha de dir que sense les llegendes no podria haver-hi aquest episodi de quan la Mila barreja i compenetra el món de les llegendes i el món real.*

25.

- a) Amb els ulls i els pensaments de la Mila.
- b) *Resposta oberta.*

26. *Resposta oberta, però en tot cas el principi del capítol correspon a la tarda d'un dia, la Mila arriba a casa abans de sopar, després de la violació el rellotge marca un quart de deu i passa part de la nit a fora.*

27. A la nit que passa fora de l'ermita, després de la violació.

2.4.4. Capítol 18 (La davallada)

1.

- a) *Resposta variable, segons el capítol amb què es compari el capítol 18. En qualsevol cas, el capítol 18 és molt més curt que qualsevol altre.*
- b) *Resposta oberta.*

2. Fora de l'ermita. Pensativa, quieta, serena...

3. No. La nit. Perquè no vol entrar on ha estat violada.

4. És ludòpata. Perquè tot i que sap que a la Mila no li agrada i que el poden detenir, no pot deixar de jugar a la mínima oportunitat que hi hagi.

5. A la de l'Ànima. *Resposta oberta.*

6. A un gorg pregon. *Resposta oberta, però es pot dir que és perquè la Mila sempre s'identifica amb el paisatge i perquè la mirada de la Mila reflecteix una persona que reflexiona molt.*

7. *Resposta oberta, però es pot considerar que, com que és tan inútil, necessita una mena de figura maternal a prop.*

8. *Resposta oberta, però es pot considerar que al principi de la novel·la la Mila té por de la solitud i que ara sap que haurà d'estar sola si no vol viure amb en Matias i tenir l'Ànima a prop, que la Mila s'estima més la solitud que no pas la vida de l'ermita (amb en Matias, havent de veure l'Ànima...), que el preu que ha de pagar una dona per la llibertat és la solitud...*

9. *Resposta oberta, però sembla que del text no es pot afirmar que la Mila estigui embarassada.*

10. *Resposta oberta, però es pot considerar que se'n torna al poble d'on prové, com va aparèixer en el somni premonitori de la primera nit que va passar a l'ermita (p. 92). No, no és una decisió fàcil, perquè no s'emporta res, no sap on anirà, no té família...*

3. Anàlisi de *Solitud*

3.1. La història

1.

Història de *Solitud* (per Helena Alvarado)

La novel·la narra la història de la Mila, una dona òrfena que fou recollida per uns oncles i que es casa, per poder tenir companyia, amb en Matias, un home de caràcter feble i mandrós i mancat d'apetències sexuals.

Després de la venda de la casa dels familiars, segueix a contrarcor el seu marit, a qui ha estat concedida la feina d'ermità de muntanya, sense que a ella li agradi aquest ofici. Un cop a l'ermita, la Mila coneix el pastor, un home bondadós i savi que té cura de les ovelles des de la primavera fins a la tardor i que, ben aviat, es convertirà en guia i protector seu i en la seva vertadera companyia i afecte, juntament amb en Baldiret, el petit rabadà del pastor provinent de la veïna masia de Sant Ponç, amb qui expandirà les seves ànsies de maternitat.

L'adaptació al nou espai presidit per la mirada aclaparadora del sant patró (sant Ponç) resulta molt feixuga a la Mila, la qual intenta suplir la buidor produïda per la nul·litat d'en Matias amb la voluptuositat de la neteja per imposar un nou ordre personal al seu entorn.

La frustració afectiva i sexual amb en Matias en un moment de ple esclat de desig i de vida, juntament amb la davallada econòmica que suposa la festa de Sant Ponç, i la renúncia a la possibilitat de l'amor sexual amb l'Arnau, l'hereu de la masia veïna, perquè prefereix la companyia amorosa del pastor, provoquen en la Mila un estat malaltís i depressiu. Coneixedor d'aquest estat, el pastor intenta desensopir la dona amb les seves llegendes i amb la pujada al Cimalt. Aquesta, però, serà clau perquè la Mila conegui els vertaders sentiments envers el pastor, però també el desencís per no sentir-se corresposta segons els seus desigs.

L'amistat d'en Matias amb l'Ànima, un caçador furtiu malèvol i temut pel pastor, provoca encara més el distanciament entre el marit i la dona i n'accentua la frustració i la soledat, que esdevindrà ja total amb la mort del pastor provocada per l'Ànima. L'aïllament és encara més gran davant el rebuig de la gent de la masia de Sant Ponç arran de la calúnnia de l'Ànima, i la tragèdia s'acaba de reblar amb la brutal violació de la Mila per part de l'Ànima a l'ermita, la qual cosa catalitzarà, en primer lloc, la presa de consciència de la dona pel que fa a ella mateixa i tot el que l'envolta i, en segon lloc, la decisió de deixar l'ermita i el marit per assumir un nou destí sola, ara sense por i per voluntat pròpia.

2. La primera nit és fonamental perquè el somni que té la Mila és premonitori de la violació de l'últim vespre a l'ermita. La nit abans de la pujada al Cimalt la Mila està inquieta perquè té moltes expectatives posades en aquesta sortida amb el pastor; però, en comptes d'obtenir l'amor del pastor que li semblava que li havia promès el dia que havia renunciat a l'Arnau, el que obté són moltes decepcions. Durant la nit de la mort del pastor la Mila dorm malament perquè sent sorolls (en part, conseqüència de la mort d'en Gaietà, fet fonamental en la vida de la Mila perquè ell era el seu mestre, el seu confident i també el seu protector). Durant l'última nit que passa a l'ermita, la Mila no dorm gens perquè ha estat violada per l'Ànima al vespre dins l'ermita i no vol tornar-hi a entrar; a més, reflexiona durant tota la nit tot esperant en Matias per dir-li que se'n va de l'ermita sola.

3.

a)

Títol: *Solitud*

Director: Romà Guardiet

Productora: Quasar

Any d'estrena: 1990

Durada: 105 minuts

Guió: Romà Guardiet i la col·laboració de Jaume Creus i Jesús A. Prieto, segons la novel·la de Víctor Català

Fotografia: Tomàs Pladevall

Música: Francesc Tomàs i Toni Xuclà

Director artístic: Assumpta Povedano i Sol Cots

Muntatge: Ernest Blasi

Intèrprets principals (i personatges): Omero Antonutti (el pastor), Núria Cano (la Mila), Albert Vidal (l'Ànima), Pep Tosar (en Matias)

- b) *Resposta una mica oberta. Entre les biblioteques universitàries, tenen la pel·lícula, per exemple, les de les universitats següents: Universitat de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat de Vic i Universitat Pompeu Fabra. Entre les biblioteques públiques es poden citar la biblioteca de Moià, la biblioteca Jordi Rubió de Sant Boi de Llobregat o la Biblioteca de Catalunya.*

4.

- a) *Resposta oberta.*
b) *Resposta oberta.*
c) *Resposta oberta.*

5. *Resposta una mica oberta, però oferim semblances entre l'argument de Solitud i d'Stromboli.*

- La protagonista es casa per necessitat.
- Abans de casar-se, el marit de la protagonista li havia explicat que el lloc on anirien a viure era millor del que realment era.
- La protagonista troba la casa on ha d'anar a viure bastant atrotinada, però la neteja i la decora més al seu gust.
- La protagonista no dorm gens bé la primera nit que passa a la nova casa.
- La protagonista diu explícitament «Quina solitud!» o una expressió molt similar.
- La protagonista pateix perquè ella i el marit no tenen diners.
- Hi ha un home que aconsella la protagonista i que li serveix de refugi, però que no vol tenir cap relació amorosa amb ella perquè es vol mantenir cast.
- Hi ha un nen d'uns vuit anys que de vegades va amb l'home que ajuda la protagonista i que inspira instints maternals a la dona.
- Hi ha un sant que les persones que viuen al lloc veneren, però en qui la protagonista — que no sembla gaire religiosa— no té gaire fe.
- Els habitants del lloc esquiven la protagonista, n'expliquen rumors... tot i que ella no ha fet res de mal.
- Hi ha un home que mira fixament la protagonista un dia que ella s'ha adormit a fora de panxa enlaire.
- Hi ha una fura que serveix per a caçar conills.
- Hi ha una escena de gran violència contra animals que la protagonista no pot deixar de contemplar per bé que considera que és molt cruel.
- Hi ha una cova.
- Hi ha un cel estrellat.
- Al final, la protagonista, ben decidida, s'enfronta al seu home i li diu que se'n va i que no la segueixi.

3.2. L'estructura

1.

a) *Resposta una mica oberta, però oferim una justificació esquemàtica o més d'una per a cada agrupació de capítols:*

- 1a agrupació: 1) la primavera / 2) l'estiu i la tardor; 1) adaptació de la Mila a l'ermita / 2) des de la resignació a l'ermita després de la desfeta (l'escena de l'aixart amb l'Arnau) fins a la fugida
- 2a agrupació: 1) la primavera / 2) l'estiu / 3) la tardor; 1) el temps que passa lent / 2) el temps que passa ràpid / 3) el temps que torna a passar lent; 1) adaptació de la Mila a l'ermita / 2) l'estiu sense canvis significatius per a la Mila / 3) des de l'esperança de l'amor del pastor fins a la fugida

	pastor», p. 168; 4 de maig: «Un altre dia, un diumenge, l'Arnau», p. 168; 7 de maig: «Encara un altre dia», p. 168)
8 i 9	• 9 de maig: Dos dies abans de la festa de les roses (p. 177-178) • 10 de maig: dia abans de la festa de les roses que s'esmenta més endavant («teniu present lo que vos deia abans-d'ahir», p. 206) • 11 de maig (dia de sant Ponç): El dia de la festa de les roses «al bat del sol esplendorós de maig», p. 196 (p. 178-203)
10	• 12 de maig: L'endemà de la festa de les roses (p. 204-217)
11	• Del 13 de maig fins a final d'agost: «L'estiu hauria passat lànguid» (p. 218) • 25 d'agost al 26 d'octubre: «una [colla] que vegé aparèixer [...] per les darrerries d'agost» (p. 219), «amb la baixada de l'estiu» (p. 222), «Pel setembre» (p. 222), «a la fi aquests [els qui anaven a l'ermita pel setembre] també mancaren [...] la Mila vegé venir l'hivern» (p. 223), i renya i atabala molt en Matias (p. 223-224), «als pocs dies [...] fins que una vetlla» (p. 224), «I ni aquell dia ni en tots els d'aquella quinzena [...] de la quinzena següent en avall» (p. 226) • 27 d'octubre: «Finava l'octubre» (p. 228) • Del 27 d'octubre al 2 de novembre: «Es desmillorà de pressa» (p. 231) • 3 de novembre: la Mila comença a acompanyar el pastor («l'endemà es deixà dur», p. 232)
12	• Del 4 al 7 de novembre: «La tardor regnava [...] [La Mila] Havia anat refent-se de mica en mica» (p. 233)
13 i 14	• 8 de novembre (narrador focalitzat en el pastor; s'expliquen fets de dies abans): el pastor se n'hauria d'anar («Tenia a sobre l'època de pluges», p. 251), havia parlat amb la Marieta... (p. 251-252); «Avui sem a dissabte [...] I ¿si hi [al Cimalt] anéssim dilluns?» (p. 252-253) • 9 de novembre: «El diumenge plovisquejà» (p. 253) • 10 de novembre: La Mila i el pastor puguen al Cimalt («Feia un fred intens [...] encara no hi havia hagut cap nevada», p. 254); «en plenes crueses hivernenques?» (p. 266); «enmig de les gelabrors de l'hivern?» (p. 276); «Pel gener vinent, si em toqui pas abans el cop de creu, ne fai seixanta-quatre» (p. 299)
15	• 11 de novembre: «La Mila tornava a tenir els peus a terra» (p. 303) • 11 de novembre: el pastor se'n va a tancar el ramat («a l'hivern, quan tanqui a casa seua [d'en Baldiret]», p. 106) • 12 de novembre: «A l'endemà d'haver-se'n anat per tota la hivernada el pastor i el vailet [...] la Mila se n'anà a Murons a cercar alguns queviures. De passada, entrà al mas de Sant Ponç, on no havia estat feia setmanes» (p. 303) • Del 13 al 15 de novembre: «en els vinents dies baixà al mas dues o tres vegades més» (p. 305) • Qualsevol dia, segurament també entre el 13 i el 15 de novembre: «Un dia que el pastor entrà a l'ermita» (p. 306) • 16 de novembre: «El primer diumenge després d'haver-se'n anat de l'ermita» rep una visita d'en Baldiret (p. 307) • Del 17 al 25 de novembre: «I després d'aquelles dues visites passà un dia ben sola, i un altre, i un altre...» (p. 306) • 26 de novembre («Feia cosa d'una quinzena que així vivia», p. 309): tempesta i mort del pastor (p. 309-314); «els ametllers amb un solatge de poncelles naixents» (p. 315) • 27 de novembre: l'endemà de la tempesta i trobada del cadàver del pastor (p. 314-322) • 28 de novembre: enterrament del pastor («Fins l'endemà de la desgràcia [el de la trobada del cos del pastor], el dia de l'enterrament, mentre amb tots els demés», p. 323)
16	• Del 29 de novembre al 4 de desembre: «Com més jorns passaven de la mort del pastor» (p. 323) • 4 de desembre: «Una setmana després [de la mort del pastor]» (p. 324) la Mila decideix anar al mas de Sant Ponç («no havia estat a dins d'abans de la desgràcia», p. 326), però veu el senyor Rector (p. 326-327) • 5 de desembre: «L'endemà se'n baixà a Sant Ponç», i va sentir «la mateixa reserva de setmanes enrera» (p. 327) • 7 de desembre: «dos dies més tard», p. 332, en Baldiret diu a la Mila que vagi a veure el senyor Rector (p. 332-333) i se n'hi va de seguida • A partir del 7 de desembre: «De nou es desmillorà com temps enrera» (p. 337)
17 i 18	• 13 de desembre ((el primer dia de la festa petita de Murons) i 14 de desembre: la Mila és violada; última nit de la Mila a la muntanya; al matí, se'n va de la muntanya

d)

Capítols	Nombre de dies de la història	Des de quin dia fins a quin altre dia	Pàgines del llibre
Capítols 1-10	34	Del 9 d'abril al 12 de maig	157
Capítol 11	175	Del 13 de maig al 3 de novembre	15
Capítols 12-18	41	Del 4 de novembre al 14 de desembre	123

- e) Al capítol 11 s'explica molt temps de la història (175 dies) en poques pàgines (15 pàgines). Per tant, en aquest capítol el temps narratiu és molt ràpid. A la resta de capítols, el temps narratiu és lent, i encara més als capítols 1-10. Hi ha més escenes a les parts en què el temps narratiu és més lent. Hi ha més sinopsis, percentualment, al capítol 11.

3.4. Els personatges

3.4.1. La muntanya

1.

- a) Fragments: «el primer estrep s'inflava i enrodonia en forma de pit de dona, fent-li, per a major retirada, de mugró» (p. 72), «[la Nina] sembla un cap de noia, amb el cuot punxegut rera el clatell» (p. 77) i «[el congost] acanalant-se com la rega divisora de dos pits» (p. 257).
- b) Fragments: Des de «tota la muntanya» fins a «l'hi sentien» (p. 167-168), des de «Tot prenia» fins a «crueses» (p. 233) i «La dona» fins a «son entorn» (p. 278).
- c) La fal·làcia patètica és un recurs literari que consisteix a fer que el paisatge manifesti o reflecteixi l'estat d'ànim d'un personatge, com passa a *Solitud* de vegades.

2.

- a) Situat al nord de la comarca del Baix Empordà molt a prop de la costa, constitueix la separació natural entre aquesta comarca i la de l'Alt Empordà. Forma part dels termes municipals de Torroella de Montgrí, Ullà i l'Escala. La superfície és d'aproximadament 3.500 hectàrees. L'altitud màxima del massís és poc més de 300 metres.

b)

- c) El Montgrí. El Mont Pla.

d) *Resposta oberta.*

3.

- a) *Resposta oberta, però es pot considerar que el paisatge és un personatge més de la novel·la.*
- b) Per la vegetació i perquè des d'un cim del massís, si més no, es veu el mar.

4.

<i>Topònims reals</i>	<i>Topònims de Solitud</i>
l'ermita de Santa Caterina	l'ermita de Sant Ponç
Bellcaire d'Empordà	Ridorta
Torroella de Montgrí	Murons
el Ter	el Nil
el cau del Duc	la cova del Bram

5. *Activitat oberta.*

3.4.2. La Mila

1. *Resposta una mica oberta.* Sabem segur que la Mila és bonica i atractiva (ho diu ella mateixa, però també ho consideren altres persones, com ara assistents al dinar de l'aplec de les roses o bé caçadors de ciutat). També sabem que és més aviat prima, perquè alguna vegada ho diu el pastor. Hem de suposar que té uns vint anys, perquè no s'indica mai que s'hagi casat molt jove ni que s'hagi casat molt gran, i les noies a principi de segle XX es casaven normalment entre els disset i els vint-i-dos anys.

2. La Mila vivia en un poble situat en una plana molt gran amb els seus oncles, que li van fer de pares (perquè els seus van morir) just després de néixer. La tia l'estimava moltíssim. L'oncle era barquer fins que van construir un pont i ja no es van necessitar els seus serveis. L'oncle es va morir. La Mila va conèixer en Matias quan la tia s'estava morint i va acceptar les propostes de matrimoni per por de quedar-se sola.

3. Per les referències de la novel·la sabem que la Mila sempre porta vestits o faldilles llargues fins als peus i un mocador al cap i, si feineja, un davantal; de vegades porta botines (com el dia que es va casar o el dia que puja a l'ermita per primera vegada), de vegades sabates i de vegades espadenyes; en el moment de la violació, si més no, porta un mocador al coll, a més del mocador al cap. (A l'època de la història per *mocador* no s'entenia el mateix que actualment: podia ser mocador espatller, molt gran, i podia ser de llana, com el que se cita a la pàgina 307: un «mocador de pèl de cabra».) La Mila va vestida com qualsevol dona d'un ambient rural a principi del segle XX.

4.

a)

- **En Matias:** El marit.
- **L'Arnau:** L'amant ideal, però un amor impossible.
- **En Gaietà (el pastor):** El guia, com un pare.
- **En Baldiret:** Un nen, com un fill.
- **L'Ànima:** El violador, el desencadenant de la tragèdia.

b)

- **En Baldiret:** Com que és un nen, no té impulsos sexuals d'un adult.
- **En Matias:** No té desig sexual, és com un animal sense zel.
- **L'Ànima:** Té impulsos sexuals propis d'un animal en zel.
- **L'Arnau:** Presenta un desig sexual propi de les persones, que podem decidir quan i amb qui volem tenir relacions sexuals consentides.
- **En Gaietà (el pastor):** Actualment ha decidit no mantenir relacions sexuals, una opció també pròpia de les persones.

5. *Resposta oberta.* Hi ha dos fragments que podrien fer pensar que la Mila i en Matias potser han tingut o tenen encara relacions sexuals (*restabliment de lo que devia ésser*, del fragment 3, i *En Matias la tenia* —contraposat a *El pastor no la tenia*—, del fragment 7). La resta de citacions, especialment el fragment 1, fan pensar que la Mila i en Matias no han tingut mai relacions sexuals, com també l'aparició de la paraula *verge* o similars referides a la muntanya o a la Mila. També

portaria a concloure que la Mila era verge abans de la violació el fet que només pensi en la possibilitat d'estar embarassada —tot i que des de soltera desitjava tenir fills— després de la violació (vegeu el fragment 9). També sembla que es pot deduir que la Mila no té relacions sexuals amb en Matias pel fet que al Bram la noia faci el gran prec de tenir fills o que demani a la Marieta que li deixi en Baldiret per sempre, si és una dona sana, casada de fa molt poc que, en cas de tenir relacions sexuals, hauria de confiar a tenir fills aviat.

6. Un viatge iniciàtic és un viatge en sentit literal, però sobretot en sentit figurat, que realitza el protagonista d'un relat. Durant el viatge aquest protagonista s'ha d'enfrontar a adversitats o a altres situacions (per exemple, pot descobrir l'amor), aspectes que el fan madurar i prendre consciència de si mateix. Sí, la Mila ha fet un viatge iniciàtic, perquè ha fet un viatge real (del seu poble a la muntanya de l'ermita i, més endavant, de la muntanya de l'ermita al Cimalt), però sobretot perquè ha fet un viatge figurat, ple d'adversitats (especialment, l'última: la violació) i d'altres circumstàncies (per exemple, la coneixença del pastor) que han fet que evolucionés i prengués consciència de si mateixa

7. Que està més preparada per a tenir relacions sexuals o per a tenir fills. El pastor, l'Arnau i l'Ànima. En Matias.

8.

a) L'episodi amb l'Arnau a l'aixart, el dia 12 de maig (p. 212-217).

b)

- p. 181: atabalada
- p. 209: enfadada
- p. 221: obsessionada
- p. 230: angoixada
- p. 277: eufòrica
- p. 332: histèrica

c)

<i>Citacions</i>	<i>p.</i>	<i>Què ho ha provocat?</i>
«la indiferència [...] començà a clivellar-se, filtrant-se [...] malèfiques i torbadores sensacions desconegudes»	126	la il·luminació de la neteja (la descoberta de l'art i el desvetllament de la sensualitat)
«una plenitud exaltada de sentiments i una impressionabilitat tan soma [...] semblava que a n'ella també la tornasolés tota [...] una misteriosa llum interior»	167-168	l'esclat de la primavera (l'assumpció de la sensualitat)
«Sense adonar-se'n es trobà [...] el rostre ple de llàgrimes i el cor trasbalsat per una turbulència deliciosa [...] les resplendors albes del més enllà li enlluernaren l'ànima»	187	la processó (la descoberta de l'espiritualitat)
«Es sentia lliure i mestressa de si mateixa, i amb la secreta llibertat, l'harmonia sorgia espontània de sos sentiments i regnava en tots sos actes»	234	la superació de la depressió (la comunió amb la natura)
«La Mila tornava a tenir els peus a terra. Caiguda com d'un niu de son estrany empenyiment, s'havia trobat de cop i volta i encarada amb la realitat»	303	les decepcions (l'assumpció de la realitat)
«li semblava que son pensament creixia poc a poquet [...] comprenia sense esforç lo que no havia comprès mai encara, veia clar el costat fosc de totes les coses estades»	346	l'experiència del dolor (la tria de la llibertat encara que comporti solitud)

9. Resposta oberta.

3.4.3. En Matias

1.

- a) *Resposta una mica oberta.* Hem de suposar que no és lleig, perquè a la pujada a l'ermita la Mila pensa que el barretet de feltre abans del casament li quedava bé; també sabem que fa cara de bona persona i que té la pell bastant clara. No es diu quants anys té, però, com que no s'indica que s'hagi casat ni molt jove ni molt gran, podem suposar que té a l'entorn de vint-i-cinc anys. Sembla que no tingui ni pares ni germans; en tot cas, no s'esmenta mai que tingui cap familiar proper.
- b) Al principi de la novel·la sabem per la Mila que en Matias s'ha engreixat una mica després del casament. Més endavant, quan és addicte al joc, s'aprima molt i li canvia l'expressió de la cara (que sembla més espavilada, però també reflecteix patiment).

2.

- a) És molt abúlic, molt tranquil, molt gandul...
- b) No gosa dir res, no reacciona, no s'hi torna...
- c) L'addicció al joc. *Ludopatia*.

3. Queda molt consternat, però ni sembla molt enfadat amb l'Ànima ni és capaç de consolar la Mila. *Resposta oberta, però sembla una reacció lògica tenint en compte com és en Matias. Resposta oberta, però sembla que no, que no està content que la Mila se'n vagi perquè és incapaç d'espavilar-se sol (potser per això volia acompanyar la Mila).*

3.4.4. El pastor (en Gaietà)

1.

- a) És baixet, prim i barbamec. La Mila li posa uns quaranta anys.
- b) Veu que té moltes arrugues i que presenta molts signes de tenir l'edat que té.

2.

- a) *Resposta oberta. Però per la manera de parlar, que presenta trets del català rossellonès o català septentrional, es podria suposar que prové de la Catalunya Nord.*
- b) Els trets dialectals regionals diferents dels altres personatges de la novel·la.

3. Resposta oberta.

4.

a)

A les vetlles, encara més fresques que regalades en aquelles altituds, s'aplegaven tots en la cuina, que reia tota ella amb unes grans rialles lluminoses. De cada garriga seca que posaven en la llar en brollava una nova toia de foc [...] omplint d'intenses i sobtes claredats les parets ombrejades i enrondant de vermellors, mateix que a dimoniets en comèdies de màgica, les figures del vailet i del pastor. (p. 151)

2

[...] del cadàver [...] estès, desfigurat, sense moviment, sense paraula, sense mirada [...] Mes això no li privava a la dona de trobar a mancar aquella mirada plena de viàtics encalmadors que la socorria en els seus defalliments, aquella rialleta platxerosa que li esvaïa les inquietuds, aquella paraula màgica que li feia veure tot lo del món bonic [...] (p. 323-325)

- b) *Resposta oberta, perquè n'hi ha moltíssims.*

3.4.5. L'Ànima

1.

- a) L'Ànima és capaç d'accions que segurament en Matias no gosaria fer (robar, matar...), si més no per pròpia iniciativa; és molt hàbil en segons quines tasques (per exemple, sap escorxar conills molt ràpidament o moure's per la muntanya i no sembla tan gandul com en Matias); presenta un desig sexual com un animal en zel i, en canvi, en Matias no té desig sexual... Quant al pastor, se'n diferencia perquè no té el do de la paraula i perquè no es bondadós, sobretot.
- b) L'Ànima. Perquè en Matias no té desig sexual i perquè el pastor no desitja tenir relacions sexuals.

2.

- Trets físics: celles molt poblades que amaguen uns ulls minúsculs, té un front deformat «que no pareixi de persona»...
- Comportament: va mal vestit, va descalç, entra en una casa sense saludar, després en comptes d'una salutació diu «hu, hu, hu... », no parla bé, riu d'una manera estafeta, no mira la persona amb qui parla, en comptes de portar un gos porta una fura...

3.

a)

P.	C.	Aparicions de l'Ànima	a)	b)
114	4	Arriba a la capella mentre la Mila la neteja	V	V
146	5	S'afegeix a la cargolada	V	V
168	7	Mira la Mila quan dorm	V	V
278	13	Mira la Mila i el pastor al Cimalt	V	V
341	17	Viola la Mila	V	V

- b) El dia de la festa de les roses, el dia 11 de maig.

3.4.6. La família del mas de Sant Ponç

1.

- a) Si no s'ha mort cap dels vuit fills que ha tingut la Marieta, la família la componen onze persones: el pare, la mare (la Marieta), l'àvia (que és la mare del pare) i vuit fills (el gran és l'Arnau i el petit és en Baldiret). (En una escena la Marieta parla del *segon*, però no sabem si es refereix que un noi és el segon de tots els germans, nois i noies, o si és el segon dels nois.)
- b) La Marieta, l'àvia, l'Arnau i en Baldiret apareixen a moltes escenes. El pare només apareix a la pàgina 320. Tots tenen, com a mínim, una intervenció de diàleg.

2. És un nen de vuit anys a l'abril, que té els ulls verds i que té una cara de nen entremaliat. És un nen tranquil (excepte el dia de la festa de les roses, que està molt esverat) i una mica tímid. Li agraden molt les llegendes que explica el pastor. Sí, fins i tot de vegades no sap si estima més la Mila o la seva pròpia mare.

3.

- a) Tomba el cap fins que la galta li toca un muscle o, fins i tot, es frega la galta amb el muscle.
- b) Els pantalons li van una mica grans i se li abaixen (potser per això un dia la Mila li emprova uns elàstics), tant que el pastor té por que caigui per culpa d'això. El nen, de tant en tant, s'ha de fer pujar els pantalons amunt i ficar-se la camisa o la brusa per dins (menys el dia de la festa de les roses, que no pensa a apujar-se els pantalons).

4.

- a) A mitja tardor, quan ell i el pastor deixen l'ermita i van a viure al mas de Sant Ponç. Sí, com a mínim li n'havia ensenyat una mica el pastor.
- b) Fa menys d'una setmana.
- c) Com que té tantes ganes d'explicar a la Mila què ha fet a l'escola, passa d'un tema a l'altre, i com que segurament deu haver rebut les classes en castellà, diu alguna paraula en castellà (*seis*) o en castellà però amb pronúncia catalana (*Carlitus*). Tota la intervenció és molt expressiva (es pot notar amb l'ús de punts suspensius, de signes d'exclamació, d'interjeccions com ara *Maaare!* o l'eufemística *punyinc...*).

5.

- a) Físicament, abans de l'escena de l'aixart, sembla gairebé un adolescent; després, s'ha aprimat i sembla desmillorat. Fins abans del dia 12 de maig, és un noi sense sentiments negatius, innocent... i, després, sembla amargat, sent odi, s'alegra de la mort del pastor...
- b) Renyeixen el dia 11 de maig, el dia de l'aplec de les roses. Perquè l'Arnau està enamorat d'una altra dona (la Mila). Sí.
- c) L'Arnau hauria estat el marit ideal per a la Mila, perquè a ella li agrada físicament i també de caràcter. La Mila no pot casar-se amb l'Arnau perquè ja és casada i aleshores no existia el divorci; ser amants hauria estat molt complicat en aquella època, perquè hauria estat una situació molt mal vista per tothom.

3.4.7. Altres personatges

1. El rector, l'avellanaire, el carreter, un pagès, el noi escrufolós i la seva mare, els guàrdies civils...
2. Les feixeneres, les dones que conreen la terra, les colles de caçadors, les persones que van a l'aplec...

3.5. Contrastos

1.

- a)
  - *La pujada* (capítol 1) / *La davallada* (capítol 18)
  - *Fosca* (capítol 2) / *Claror* (capítol 3)
- b) En tots dos s'hi descriu una mateixa acció, una pujada a una muntanya.

2.

- a) Totes dues festes acaben malament: al final del dia de la primera festa perd tots els estalvis i, fins i tot, queda endeutada; al final del dia de la segona festa és violada. La primera festa és l'aplec de les roses i la segona festa és la festa petita de Murons.
- b) La cargolada i l'esmorzar del Cimalt.

3.

- **En Gaietà (el pastor)** és el mestre de **la Mila**, i tots dos són personatges positius.
- **L'Ànima** és el mestre d'**en Matias**, i tots dos són personatges negatius.

4.

- Foscor i interior: hi ha persones soles i sense amics —bàsicament, homes—, els sorolls són molestos, les olors són desagradables, les persones diuen paraulotes o ruqueries, les manifestacions sensuals són indiscriminades i no consentides...
- Claror i exterior: hi ha famílies benavengudes —homes i dones de totes les edats i criatures—, els sorolls són harmònics, les olors són agradables, les persones expliquen coses divertides, les manifestacions sensuals s'adrecen a les persones estimades...

5.

- La cova del Bram: Capella natural, profana, d'aigües miraculoses, on la Mila fa el gran prec de ser mare...
- La capella de l'ermita: Capella artificial, sagrada, on la Mila és violada...

6.

- Mirada del pastor: de dalt a baix, explícita, paternal i sense desig sexual...
- Mirada de l'Arnau: al mateix nivell, sense amagar, d'atracció sexual franca i desig sexual honest...
- Mirada de l'Ànima: de baix a dalt, amagada, d'instint sexual incontrolat...

* * * * *

- Colles de caçadors de ciutat: formades només per homes, molt animades...
- Colles més pacífiques: formades per famílies i algun capellà, alegres però tranquil·les...
- Colles tristes: formades per un malalt i els seus acompanyants, tristes i «entristidores»...

3.6. Símbols i premonicions

1.

- a) La bossa del tabac. Un peu.
- b) Un ganivet de banya.
- c) Al ganivet.
- d) Un pern.
- e) *Botó de foc* significa 'tija d'acer terminada en una bola que serveix, arroentant-la, per a cauteritzar, i el cauteri mateix'. Es deu referir al penis.
- f) Amb un fuet. *Resposta oberta. En tot cas, hauria de representar una sexualitat humana, en què una persona té desig sexual que pot controlar i que discrimina (no desitja tenir relacions sexuals amb qualsevol persona).*

2.

- a) El pastor porta un gos, el Mussol, que és un animal sociable amb les persones, que no ataca ningú i obeeix el pastor (per exemple, borda perquè no coneix la Mila, però fa cas al pastor i deixa de bordar); en canvi, l'Ànima porta una fura, un animal violent que serveix només per a caçar. *La segona resposta és oberta, però en tot cas un gos humanitza el propietari i una fura l'animalitza.*
- b) Al primer fragment, amb un anyellet; al segon fragment, amb una llebre. Sí, perquè a la Mila li fa por tot i, en canvi, no té por de qui hauria de tenir més por i de qui l'acabarà atacant: l'Ànima; a més, la llebre sembla lliure, però és feble davant el caçador.
- c) Sí, perquè la cargolada és un àpat que prepara el pastor per aconseguir que la Mila i en Matias deixin d'estar enfadats. Abans que s'hi afegixi l'Ànima, és un àpat plaent per a tots. El dia que la Mila recorda la cargolada i té ganes de menjar cargols, l'Ànima ja deu ser a prop.
- d) Perquè només canten els grills mascles i amb el cant (que fan fregant els dos parells d'ales que tenen) volen atreure les femelles amb finalitats reproductives.

3.

- a) El pastor. De la Marieta. L'Arnau.
- b) A la festa de la barca el dia de sant Pere Pescador (el dia 29 de juny) que feia l'oncle de la Mila i a la festa de les roses del dia de sant Ponç (el dia 11 de maig).

4. *Resposta oberta*. A favor de la hipòtesi que la neteja és una al·legoria de l'artista hi ha el fet que amb la neteja la Mila ordena el seu espai, que netejant és com si tornés a crear art i n'és conscient, que el pastor li aprecia la seva neteja-creació (i el pastor és artista, també), que ella es compara amb un altre «artista» (el *Vell dels romanços*, p. 119)... A favor de la hipòtesi de la sensualitat, hi ha lèxic bastant explícit (com ara *excitació voluptuosa*, p. 113), escenes (com ara l'arribada de l'Ànima, el fet d'atraure el pastor cantant i l'escena de la bacina) i, sobretot, el fet que ella nota canvis (p. 124 i p. 126).

5.

- a) La cova del Bram. Hi fa un gran prec (que hem de suposar que és tenir fills).
- b) Una panxa d'embarassada.

6.

- a) Un corb (p. 76), una alenada d'hivern, un romflet de bèstia (p. 77).
- b) Fragments: «[...] una gelabrora de tomba [...] La Mila s'estremí [...] s'hi remogué quelcom, com un llustreig apagat [...] era l'altar major [...] A la Mila li féu [el sant] una estranya sensació desagradosa, entre fàstic i angoixa [...] La capella estava plena d'esgarrifances» (p. 86-87). Són premonició de la violació, que tindrà lloc a la capella.
- c) Fragments: «la Mila sorprenué, sota les celles embardissades de l'Ànima, un llampegueig que anava de dret cap al pastor» (p. 147), «A mi no em pot vore perquè li esbuiï les pensades» (p. 149), «Si me podia haver, me la perdonaria pas» (p. 150), «La muntanya té molts cataus i els dinerots tufegen de lluny... Per pocs que en dugueu a sobre, és pas bo que s'avesin a vore-us en aquestes hores...» (p. 225), «En son rostre desfigurat hi aparegué l'expressió cruelment resolta del combatent a mort» (p. 278), «—Crenyeu pas per vós, mentris visca» (p. 281).

7. Guia: llum del pastor; obstacles: muntanyes; semen: boletes de galleran; vagina: boca i trenc de la cella.

8.

a)

<i>Llegendes</i>	<i>Cap.</i>	<i>Significació</i>
Llegenda del torrent de Mala-Sang	3	entorn perillós
Llegenda del Sol de Murons	4	sacrifici inútil per amor
Llegenda de les Llufes	6	amor impossible i desig sexual reprimat
Llegenda del senyor de Llisquents	12	càstig de la violència
Llegenda de la Creu del Cimalt	14	condemna eterna

b) La llegenda del torrent de Mala-Sang i la llegenda del senyor de Llisquents.

c) *A la llegenda de les Llufes, a la llegenda del torrent de Mala-Sang i a la llegenda de la Creu del Cimalt.*

3.7. Tècniques narratives

1.

- *Aquestes partions eren els horts de regadiu, la riquesa del poble, esmerçada a bocinets entre tots els veïns, mercès a antics establiments emfitèutics.* (p. 62-63)
Narrador que no focalitza el relat des de la perspectiva de cap personatge.
- *Prop de l'homenet, un nen de vuit anys aguantava un fanaló cremallut i la bossa del tabac.* (p. 80)
Narrador que no focalitza el relat des de la perspectiva de cap personatge.

- *La Mila li [al pastor] posà uns quaranta anys.* (p. 82)
Narrador que focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila.
- *Feia vint-i-quatre hores [...] que [en Matias] no somniava més que en la captíria [...] i ara justament la seva dona li sortia amb aquell ciri trencat de reprovar-li la pensada!* (p. 138)
Narrador que focalitza el relat des de la perspectiva d'un altre personatge (en Matias).
- *Havia volgut dir [el pastor] «el dilluns o el dimarts», però no s'hi atreví.* (p. 252)
Narrador que focalitza el relat des de la perspectiva d'un altre personatge (el pastor).
- *I tot remembrant, al dona percebé, d'una percepció purament interna, la flamarada blavenca d'un foc follet [...]* (p. 351)
Narrador que focalitza el relat des de la perspectiva de la Mila.

2. Les explica un personatge, el pastor. Perquè mentre explica les llegendes, hi ha altres personatges que intervenen en el diàleg.

3.

- *—Reina del cel! Tot just comencem, i de les quatre de la matinada que rodo món?* (p. 69)
Estil directe en un diàleg
- *Tot de cop la Mila va aturar-se [...] Reina del cel, el camí que havien fet!* (p. 78)
Estil indirecte lliure —monòleg narrat—
- *L'home contà que d'abans de clarejar seguia la muntanya en busca de nous caus on dur a l'endemà la fura [...]* (p. 115)
Estil indirecte d'un diàleg
- *«Un altre dia, quan ens vinga una sort [...] ho retornaré tot, tot, fins al darrer centau, a la capella...»* (p. 222)
Estil directe en un monòleg
- *Havia volgut dir «el dilluns o el dimarts», però no s'hi atreví.* (p. 252)
Estil indirecte d'un diàleg amb paraules textuales
- *[...] li deia de pensament que aquest era el seu home [...]* (p. 313)
Estil indirecte d'un monòleg

4.

- *—Ja en sabia quelcom, ja en sabia quelcom i per això, precisament... Perquè, digueu: què se'n pot esperar, què se'n pot esperar d'un home encegat per un vici...?*
El rector. Repeteix paraules i sintagmes.
- *—Vos vai dire que vetllaria al vostre home, perquè els seus pòsits m'agradavin pas del tot. ¿Teniu present? Donques l'hai vetllat i...* (p. 295)
El pastor. Té trets dialectals regionals diferents dels altres personatges.
- *«Verge Maria! I que bonic altra vegada!»* (p. 178)
La Mila. Fa servir fórmules expressives pròpies de dona com ara *reina, reina del cel, verge Maria, verge santíssima, ai mare...*
- *—Hu, hu, hu...! Jo... vos volia dir... jo... si vós volguéssiu.* (p. 341)
L'Ànima. Té dificultats per parlar (diu *Hu, hu...* com a expressió crossa, deixa oracions inacabades, no troba les paraules adequades...).
- *—[...] L'àvia volia que anés a doctrina, avui... Jo no, punyinc! Conta, el diumenge! ¿Quan hauria vingut...? Sabeu? Ja tinc la bola polida.* (p. 307)
En Baldiret. Parla una mica atropelladament (va d'un tema a l'altre) i és molt expressiu.

5. Fragments poètics: «[les roses de Sant Ponç] fugen a la muntanya totes» (p. 178), «vegé enfil·lar-se per la collada una corrua primerenca de rosers humans, de toies oloroses que s'obrien [...] les toies anaven multiplicant-se i espessint-se, sorgint de tots costats» (p. 178-179), «negror recoberta de roses arborades per damunt de tot i trèmules d'una tremolor de ventura i triomf, com si passés enmig d'elles, amanyagant-les i revifant-les, un ventijol diví» (p. 186-187), «lo mateix les que es colltorçaven en sos pitxers de carn, que les altres que esclataven encara luxuriosament en les mateixes branques del roser» (p. 187-188), «Aleshores les roses, sentint que s'acabava la seva festa i els hi venia dolçament la mort, es blincaren sobre ses tiges verdes i, despullant-se, enrosaren la muntanya d'una pluja de fulles marcides.» (p. 188).

3.8. *Solitud*, novel·la modernista

1.

- L'aventura d'explicar les relacions de l'individu (**la Mila**) amb el món que l'envolta, dins una concepció del Cosmos —representat per la Natura—, que seguint la metafísica de Nietzsche i Schopenhauer és la realitat totalitzadora que conté, alhora, l'element vivificador (**el pastor / l'Ànima**) o destructor (**l'Ànima**).
- El tema de l'autorealització (**de la Mila**).
- La concepció elitista de l'Artista com a ésser superior o messiànic en oposició a les masses (**és la concepció del pastor, ben explícita en alguns passatges**).
- La revitalització del vessant ruralista lluny de la idealització romàntica o merament folklòrica (**és el cas de *Solitud***).

2. *Activitat oberta. Però cal dir que, tot i que es considera que Solitud és una novel·la modernista, és deutora de molts moviments literaris, com ocorre a les novel·les modernes.*

3. *Activitat oberta.*